

ÍGY KÖLTÖK ÉN

*Április 11.
a Káfé
főnixen*

Valószínű, hogy a Káfé főnix olvasói már jó ideje kíváncsiak arra, hogyan születnek a portálon naponta megjelenő költemények, mi az, ami a környező valóságból költői témát kovácsol és miféle technikákkal lehet azt a verskedvelők szívéhez, értelméhez eljuttatni.

A Káfé főnix úgy szeretné, hogy az idei Magyar Költészet Napján kerítsen sort e kérdések „körülpásztázására”, közvetlenül a legilletékesebbek által. Hat kérdést intézünk költő-munkatársainkhoz, mintegy bepillantani általuk a „költés” meglehetősen privát boszorkánykonyhájába, megosztani az olvasóval, ki hogyan éli meg saját versben-születését. Az elmondottakat „illusztrálendő”, szerzőink egy-egy verset is csatoltak vallomásukhoz. Az eredmény – véleményünk szerint – a kiforrott tapasztalatok, eredeti meglátások, avatott és őszinte reflektálások széles skáláját hozza, érdemes lesz bennük elmélyülni.

Íme kérdéseink:

- 1. Miként látod íróasztalod (laptopod?) mellől a mai (erdélyi) költészetet? Próbálsz-e lépést tartani az összmagyar irodalom többé-kevésbé kialakult irányvonalalaival, vagy sajátosan megszabott öntörvényű utat követsz?*
- 2. Mi jellemző Rád mint költőre: bőbeszédű, visszafogott, provinciális, titokzatos, stb.? Egyáltalán illik-e Rád bármiféle „skatulya”?*
- 3. Fogadsz-e el tanácsokat a versírásban? Beleértve azt is, hogy próbálsz-e más alkotók költői eszközeiből, esetleg újításaiból meríteni, egy-egy érdekes meglátást saját ízlésed szerint átformálni, parafrázálni?*
- 4. Volt-e olyan élményed, amikor verseid valóban avatott kritikus „bonckése” alá kerültek, s általa a kívülálló perspektívájából „pillanthattad meg” és kezdted értelmezni saját alkotásaidat?*
- 5. Van-e olyan foglalatosság, amit a „költéshez” hasonló rajongással művelsz a mindennapi életben?*
- 6. Mennyire hat költői termékenységedre a közvetlen környezeted, (esetleg olvasóid visszajelzései)? Befolyásolnak-e munkádban a nyilvánvaló elismerések (címek, kitüntetések, ösztöndíjak, stb.?)*
- 7. Kérjük, mindezek megerősítése fejében, küldj nekünk „mutatványba” egy verset, amelyet válaszaiddal együtt közölnénk a Magyar Költészet Napján, április 11-én.*

Válaszoltak:

*Jóna Dávid
B. Tomos Hajnal
Cselényi Béla
Szuhay-Havas Marianna
Szente B. Levente
Keszthelyi György
Kapui Ágota
Nászta Katalin
Albert-Lőrincz Márton
Kristó Tibor
Demény Péter
Vasi Ferenc Zoltán
Tóth Mónika
Ady András
Para Olga
Cseke Gábor
Deák-Sárosi László
Albert Csilla
Ferencz Imre
Fekete Vince
Laczkó Vass Róbert
Koosán Ildikó
Füzesi Magda
Benő Attila
Komán János
G. Szabó Ferenc*

Morvai Pál fotója

A válaszok (beérkezésük sorrendjében):

Jóna Dávid:

1. Alkotókat követek, nem irányvonalat, ha úgy tetszik, öntörvényű utat járok.
2. Az alkotó az eredetiségre (originalitásra) vágyik, felismerhetőségre és persze érdeklődésre, befogadásra, olvasói szeretetre. A költőtársak tudnának jellemezni, leírni, skatulyákba pakolni.
3. Igen. Szükségünk van külső szemre. Az elmúlt időszakban a következőktől kaptam szakmai segítséget: Hajnal Éva, Géczi János, Langstadler Csaba, Nagy Imre, és persze a feleségemtől, Mosolygó Sárától. Az inspiráció sokfelől érkezhethet, a parafrázis akkor érték, ha a személyiségünkön átszűrődve egy újabb jelentést kap.
4. Volt részem kritikában, volt olyan, ami megerősítő, ösztönző volt, javallatai így lehettek hitelesek, de volt olyan is, ami a kritikus egójából verejtékezett.
5. A költészet terapikus önkifejezés, játék, szellemi kondicionálás. A tollaslabda és a horgászat ad hasonló élményt.
6. A költészet kommunikáció. A visszajelzés, a mosoly, a lájk fontos nekem, annyira, hogy a fontosabbakat elmentettem, őrzöm, némelyiket büszkeséggel. Egyszer kaptam díjat (Író Kilencek), így ezt még nem tudtam megszokni... Nekem ma is fontosak a megjelenések, az elismerések, és boldog lennék, ha egyszer például József Attila-díjra érdemesnek látna a szakma.
- 7.

Jóna Dávid: az irodalom

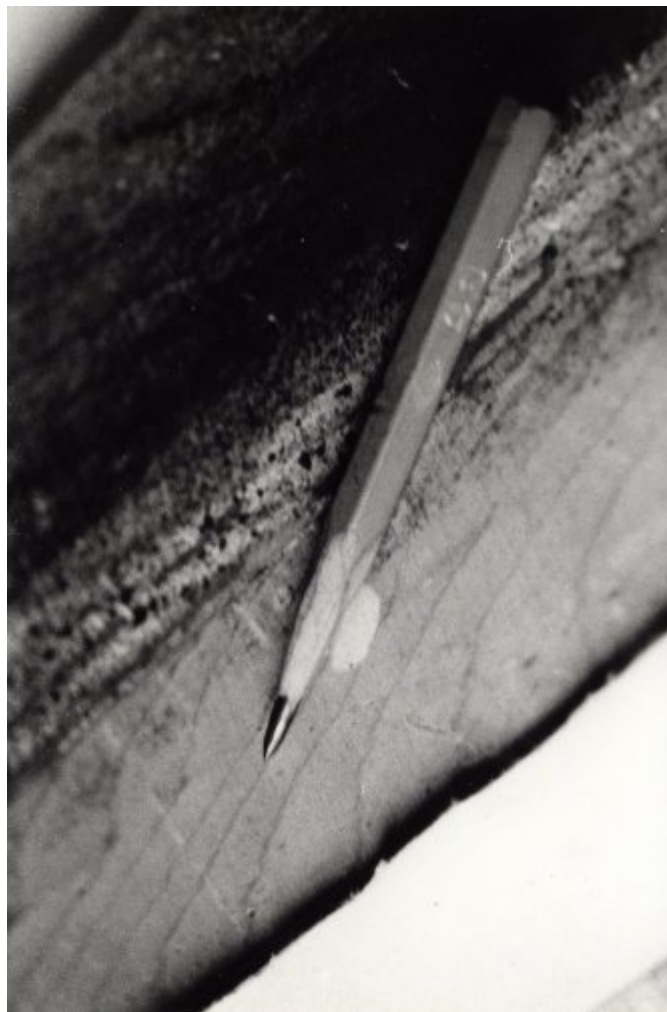
az irodalom: virágbolt és patika,
közpark és játszótér egyben,
nem is működik jól,
a neoncsöves tantermekben...

pedig a vers, melléd ülhet,
vele a szent örület, a csoda,
megfogja a kezéd, a homlokod,
sorsoddá szelídül közben a napi Golgota

hibáink, elesettségünk, drámáink tesznek szerethetővé minket,
felettünk a tetőt tartja ez a néhány gerenda,
boldogságunk viszonyrendszerében
az igazság sem fontos, csak a hit és a legenda...

és az illúzió...
hiszen ezekből a színekből kirakható a világ,
nélkülük csak profit lenne,
meg világstatisztikák...

az irodalom: virágbolt és patika,
közpark és játszótér egyben,
a bánatom, hogy nem működik jól,
a neoncsöves tanterekben...

B. Tomos Hajnal

1. Az utóbbi időben egyre több fiatal (és nem csak) tollforgató hallatja hangját, főleg az internetes portálokon. Ezzel nem is lenne baj, de véleményem szerint olyan jelenséget indított be, mely egyre inkább „elgyomosítja” azt a szépen, okosan zengő lírát, mely Farkas Árpád, Lászlóffy Aladár, Székely János, Szilágyi Domokos stb. tollából „csordogált” évtizedeken át s mely jó néhány nemzedék szívét-lelkét nemesítette. Nem mondom, hogy publikálás előtt át kellene tüzetesen rostálni az alkotásokat, mit tudom én miféle szabályok szerint – hiszen ki mondhatná meg holtbiztosan, mi a tökéletes vers –, a szerkesztőknek mégis valamivel több igényességgel kellene válogatniuk a beküldött alkotások közül, mielőtt olvasóközelségbe hoznák őket, ezzel is befolyásolva némiképp az irodalmi jóízlést, emelve a mai vers érték-színvonalát.

2. Költői hangom, azt hiszem, inkább visszafogott. Versben nem szeretem a bőbeszédűséget, s ebből kifolyólag a prózaverset nem is sorolnám a líra műfajába. Az az elvem, hogy a versnek, még a legszabadabbnak is, bizonyos elvárásoknak kell eleget tennie. A belső ritmus, a versre jellemző eszközök mellőzése, az igénytelen nyelvezet használata általában megfosztja az alkotást attól a sajátosságtól, ami által igazi vers lehetne, arról nem is szólva, hogy a sok pongyola mondat kusza szálai közt legtöbbször elsikkad a lényeg: az olvasóhoz intézett üzenet. Nos, így költök én, helyesebben így próbálok verset írni.

3. Nem emlékszem, hogy valaki kioktatott volna a versírás „know-how”-ját illetően, ami nem azt jelenti, hogy senkitől sem tanultam. Nagyon sok verset olvasok (szinte nem is tudja lekötni érdeklődésemet egyéb olvasmány), s ami tetszik – felfogások, észrevételek, elméletek, kifejezések –, akaratlanul is rögződnek bennem. Versírás közben ezek a tartalékok tollam alá furakodnak, persze nem közönséges kompilláció formájában (ami emlékezetből lehetetlen is lenne), hanem saját hangommá, mondanivalómmá átgyúrt „alkatrészekként”.

4. Erre konkrét példát is adhatok. Nemrég egy haiku-klub internetes oldalán megjelent egy alkotásom. Kommentjében az egyik nagynevű főiskola japán tanszékének vezetője, az illető nyelv és a haiku elismert szaktekintélye, néhány dicsérő szó után rámutatott egy felesleges határozatlan névelőre, ami csak úgy „lifeg” a sor végén. Ennél tanulságosabb élményem aligha volt eleddig. Komoly kételyeim támadtak aziránt, hogy valóban haiku-e az, amit művelek, tulajdonképpen mit és mennyit tudok erről az ősrégi műfajról. Ez az egyetlen megjegyzés arra késztetett, hogy felkutassam a legnagyobb japán haiku-mesterek műveit (addig csak felületesen olvastam belőlük néhányat) és alaposan tanulmányozzam őket, próbáljak rájönni az eredeti haiku lényegére, mibenlétére, sajátos zenéjére.

5. Igen, a fotózás, mellyel már jó néhány éve kacérkodom, de abban is a poézist, a líra sajátos vonásait keresem. Ha nekem nem üzen semmit, nem érinti meg bensőm legérzékenyebb húrjait egy táj, jelenség vagy életkép, nem tartom érdemesnek lenyomni a gombot.

6. Nem mondhatom, hogy az elismerő véleményezés, bátorítás nem inspirál, de sajnós, ez nagyon ritka, vagy legtöbbször nem egészen őszinte. Az igazán értő és a verset velejéig érző olvasó véleménye számomra igen megtisztelő, még akkor is, ha munkámban némi kivetnivalót talál. Díjakra, kitüntetésekre sohasem áhítoztam, azt hiszem (ha lennének), csöppet sem befolyásolnák felfogásomat, önmagam iránt támasztott igényeimet.

7.

B. Tomos Hajnal: A porszem kényszere

Mert írni kell
az esti rosszullétről,
a volt és lesz közti
ernyedt gyűrődésről,
nap romjain tétovázva,
arról, hogy kiből
s milyenné váltam –
amíg arcot, formát
kerestem a mának,
köröttem százan ástak
lyukat a hiánynak,
ezért kell leírni
fájást és betűt,
még ha rejteném is
kazalba a tűt,
homokkupacba
a bolhányi jelt
annak, ki valaha
mégis rátalálna.
Írnom kell
arról is, ha éppen
semmihez sincs kedvem
és nem hiányzik
senkinek a tervem,
rakni kell egymásra
számolatlan követ,

egyetemesben
testszínű porszemet,
mintha részt vállalnék
a teljesség-toronyban,
előlegként
a majdani koromra,
s ha elalszik is egyszer
a porc meg az agy,
a percből egy sor
így talán megmarad.

Cselényi Béla

1. Úgy vélem, hogy az erdélyi magyar költészet az összmagyar költészet kevésbé „vad”, inkább „szoft” irányzatához tartozott. Ez a különbség mára eltűnőben van. A modern magyar irodalom szerintem a Vajdaságban virágzott leginkább az 1960-as, '70-es években. Legfogékonyabb koromban ebbe az avantgárd tündöklésbe lettem szerelmes és – erdélyiként – ezzel a szellemmel igyekeztem (volna) beoltani az olykor magába forduló erdélyi irodalmat. Szeretnék öntörvényű alkotó lenni, ahogy az új-symposionosok is azok voltak a háború előtt.

2. Talán valamely felismerhető, tehát egyéni gyermeketeg szürrealizmus.

3. Megbírálták például verseim túlzott adatszerűségét. Beláttam, hogy olykor a kevesebb több lenne, de fenntartom magamnak azt a meglátást, hogy az adatszerűség is lehet művészi eszköz. Nagy hatással voltak rám az avantgárd szerzők vizuális megoldásai, de ezt a mostani, világhálós alkotási módozatomban nem igen tudom érvényesíteni; paradox módon, a mechanikus írógéppel könnyebben tudtam vizuális hatásokat elérni. A világháló nyilván több lehetőséget nyújt mint az írógép, de nem értek a „modern kütyükhöz”; szándékolt avantgardizmusom többnyire csak magában a szövegemben nyilvánul meg – ha egyáltalán megnyilvánul.

4. Mindig érdekelt a kritika, akár méltatás, akár bírálat volt is. A kritikus szempontjait azonban nem tekinthetem új szempontoknak, Arra találtam választ, hogy a versem jó-e vagy sem. Hogy miért rossz? Hát... ha elégtelen, ha szokványos, ha követhetetlen, ha túllihegett... de hát ezeket a szempontokat én is ismerem.

5. A naplóírás.

6. Hát igen: a hajléktalanokról írt verseimre hatnak a hajléktalanok... de introspektív alkotó vagyok és napi versírási gyakorlatom során általában saját „kútfőmből”, álmaimból, emlékeimből, belső aggályaimból merítek. Ritkán kapok kitüntetést vagy ösztöndíjat, és úgy érzem, hogy kitüntetések és ösztöndíjak nélkül is ugyanazokat a verseket, ugyanúgy írtam volna meg. Szükség van azonban elismerésekre, mint az élet (rám vonatkozó) értelmének elismerésére; szükségem van érezni azt, hogy „érdemes élni, mert Cselényi Béla vagyok”.

7.

Cselényi Béla henri de toulouse-lautrec

nem vadászhatott
az aprócska
porcelánlábú

henri de toulouse-lautrec
menjen bohócnak
arra kiváló lesz
henri de toulouse-lautrec
kánkán előtt emelgette
porcelánlábait
henri de toulouse-lautrec
létrával járt
arra ráállt
henri de toulouse-lautrec
boszorkányosan hadonászott
vászna mögött
henri de toulouse-lautrec
létrára állva
már mint egy kisebb nő
majdnem akkora lett
henri de toulouse-lautrec
fiatal ember volt és koravén
henri de toulouse-lautrec
arisztokrata beltenyészet volt
henri de toulouse-lautrec
belgyógyászati panaszai voltak
és szenvedett
henri de toulouse-lautrec
nem volt már bohóc
legfeljebb bajazzo
henri de toulouse-lautrec
szülei öléből
mint a rongy
alácsüngött
henri de toulouse-lautrec

Budapest, 2017. III. 1.

Szente B. Levente

1. Kisvárosi lakóként régen nagyon sok eseményről, történésről lemaradtam, amelyek közeli és távoli városokban megszervezésre kerültek. Ez roppant hiányzott, úgy éreztem magam, mint akit elzártak a külvilágtól. Ez inkább a '90-es években volt, mára azonban sokat változott minden, hiszen ha jelen lenni nem is, a világhálón mégis elérhető és követhető bármilyen irodalmi rendezvény, könyvekhez lehet hozzáférni, szerzőkkel lehet kapcsolatot tartani. A kommunikáció, az információ létfontosságú. És mert művelődési osztályon dolgozom, magunk is sok mindent leszervezünk, mondhatni napirenden vagyok irodalmi és egyéb kulturális tevékenységekkel.

Erdélyi költészet?

Valahol Erdélyi Miklós írta le, hogy a költészet képes önmagát külső beavatkozás nélkül is megszervezni. Aztán, hogy formai és fogalmi, képi rendszere milyenné lesz, azt a mindennapok ritmusa nagyban befolyásolja, meghatározza helyenként. Azt hiszem, ez lenne az, ami utat mutat, amitől a költő és verse stílust, ízt adhat. Ha erdélyi költészetről beszélünk, erre gondolok, hiszen az összmagyar irodalom irányvonalában otthon van, szerves része annak, mint a csángó, a vajdasági vagy a felvidéki stb., mint alkotóelemei a nagy egésznek.

Jó bennük érezni az önnön kultúra szellemiségét, fellelhető néprajzát, mert mindenki arról ír, amit magával hozott és amit megtapasztal olykor egy másik közegben. A költészet azonban sokkal több ennél! Úgy tekintek rá, mint egy hídra. Hogy két partján, és alatta, fölötte mi rejlik, az maga az irodalom. Költői, prózai. Szent, vagy profán. Lehet ugyanaz.

Lépést tartani az egésszel számomra annyit jelent, mint olvasni, olvasni. Jelen lenni, találkozni írókkal, költőkkel, egyéb jelentős munkák szerzőivel, az teljesen más, hiszen nem csak egy pluszt ad, felvilágosultabbá tesz, eszmecserére ad lehetőséget, az emberközelségnek igazi varázsa van.

Régen jócskán elmisztifikálta az ember a dolgokat. Emlékszem, gyermekoromban is, mekkora élmény volt, milyen hatást váltott ki bennem egy-egy író-olvasó találkozó, vagy, hogy személyesen ismerhettem Bözödi (Jakab) Gyuri bátyámat, aki nagyon titokzatos és rejtélyes embernek tűnt akkoriban. Tizenévesként olvastam már egyes verseit, a gyűjtött meséket, más munkáit, amelyekben felismertem önmagunkat, fel a bözödi és a bözödújfalusi embereket, de fel később azt is, hogy a székelység sorsa, abban az értelemben ahogy évszázadokon át élt, nem csak veszélyben van, de meg is szűnik. Elgondolkodtatott.

A régi nagyok, kortársak egyaránt vonzanak, az irodalomtörténet pedig abban segít, hogy jobban megismerhetővé váljék a költő, az író. És nem csak klasszikus értelemben, hanem emberileg is, hiszen egyik-másik, a mindenkori politikai kereszttüzeknek viharában megedződve, legtöbbjük megtörve, vagy akik életükkel fizettek nézeteikért, példát mutathattak az utókornak, hogy embernek tudtak maradni.

Bölöni Domokos barátom azt mondta egyszer, hogy fejlődési szakaszai vannak a költőnek. Fiatalabb korban előbb a szerelmes versek, aztán rögtön a halállal kapcsola-

tosak jönnek, és úgy negyven éves korára beérhet talán. Akkor jöhet bármi, mert az számít, hogyan írta meg. És vagy verset ír, vagy prózát. Vagy mindkettőt!

Tetszett ez nekem.

Mint ahogy mellettem álltak más barátaim is, kik ha kellett jó tanácsokkal segítettek. Ilyen volt Bán Péter, Gyurkovics Tibor, Kiss Dénes.

És ilyen Cseke Gábor, Ráduly János, P. Buzogány Árpád, Kozma Mária, Balázs Imre-József, Fehér Illés, Gergely Tamás és sokan mások.

Hajlamos vagyok arra, hogy túlbonyolítok mindent, körös-körül járom az érzéseket, mindenféle szempontok szerint rangsorolom, értelmezem, névtörténetük után nyomozok, szóbokrok alá nézek, ha kell. Külső és belső hatások révén írok.

Ezt úgy értem, hogy a dolgok legegyszerűbb mozzanatában, jelenlétében, a maga tökéletlen mivoltában kapom meg a tökéletességet. Belülről, a mélyből nézem, kiérzem és a maga teljes mivoltában értékelek bármit. Ekképpen születnek írásaim, legyen az vers, mese, egyéb.

Írni nem lehet a múlt ismerete nélkül. Csak a múlt nagyjainak ismerete révén tudunk eligazodni a jelenben, esetleg következtetni egy lehetséges jövőre.

Vannak nagyjaink, vannak olyan költőink akik kevésbé, vagy egyáltalán nem annyira ismertek, de itt is, ott is fellelhetők olyan versek, melyek egyediek, szinte megismételhetetlenek.

Úgy gondolom, én nem képviselek semmilyen irányvonalat, sem sajátosan megszabott öntörvényű utat. Azt írom le, amit érzek, amit látok, hallok, ami megragad. Úgy írok, hogy egyszerre érzem át az olvasók, korosztálytól és nemtől független emberek egy-egy helyzet függvényében megnyilvánuló érzéseit, mintha „ők lennék”, mintha belőlük, szemeiken keresztül, szívékből szemlélném a világot.

Az csak természetes, hogy követem a kortársakat, elolvasok mindent, amit kapok vagy küldenek és a szemem elé kerül.

Fölöttébb bosszantó viszont az, hogy ha beugrik egy-egy gondolat, egy jó sor egy vershez, és amikor még mindig ott csilingel a fejemben, szinte jólesően, akkor rájövök arra, vagy mondjuk éppen kezembe kerül ugyanaz a szöveg más költőtől, írótól, hogy nem is az enyém... tán épp megtévesztett a Múza. De hát vannak így mások is. Érzi az ember, amikor olvas. Kikerülni nem lehet ezeket a ráhatásokat, ösztönösek is tán, és igen gyorsan beépülnek a tudatalattinkba.

2. Nem vagyok bőbeszédű, azt hiszem. Legbelül, önmagamban annál is többet mondok, beszélek, vitázom. Kiírom magamból, amit mondani akarok.

Az a világ, amelyikben élek, „odabent” igen csak valóságos, így oda menekülök, ha kint nem találom a helyem. Ilyenkor meséken dolgozom. Az az én világom.

Ennek bizonyára az az oka, hogy a szépirodalom, a néprajz, a művészettörténelem, a vallások és a filozófia mindig is útitársaim voltak. Nem tudom magam hová soroljam, milyen skatulyába férnék bele. Sosem gondolkodtam ezen. Függetlenül attól, hogy számomra éppúgy irodalmi értéket képvisel például a fantasy műfaja is, már amelyik igényesen van megírva.

Való életünk olyan, amilyen, de a miénk. Más nem éli meg helyettünk, így magunk kell felfedezzük, benne éljünk, lakjunk, szeressünk, éljünk.

Szeretnék úgy írni, hogy a legrosszabb, legkegyetlenebb dolgok is olyan érthetőek legyenek, mint amikor lesöpörjük a morzsákat az asztalról, amikor álmodni merünk, amikor szeretünk, amikor élünk, önsajnálattal nélkül. Tisztán maradni, és vezetni végig az olvasót egy olyan élményen, ami az övé is lehetne. Amit bárki megért. Ami része saját népemnek, de része a világnak is.

3. A jó tanácsra mindig ráérez az ember. És néha olyan helyről jön, amit igen hasznos megfogadni.

Más alkotók eszközeit tudatosan nem érintem, azok úgy tökéletesek, ahogy vannak. Persze ha valami megfog, és a tudatalattimban igen csak tovább moccan, abból lehet, hogy kisül valami. Százszor is megrágom később, mert úgy gondolom, ha legalább olyan jól nem tudok megírni abból, akkor rosszat ne tegyek véle.

De ötleteket, képeket tovább viszek.

4. Egyes költők, írók, szerkesztők „bonckése” engem is érintett egykor. A kritika jól esett, nagy segítség, útravaló volt. Ami hasznos volt, megtartottam, ami gúnyos megjegyzés volt, elengedtem.

A legigazibb vélemények, szakmai hozzászólások, a köteteimre írt recenziók által kerültek hozzám. A könyvbemutatók és az író-olvasó találkozók, a rádióban, televízióban elhangzó interjúk, a meghívások, az olvasók visszajelzései – ezeket tekintem és tartom igazából valós „bonckéseknek”.

A vers az amit mondani kell – valahogy így szólnak Kányádi Sándor szavai. Ezt nem szabad felednünk!

5. Egyetemi éveim, az antropológia és néprajz szakon – habár halasztottam –, csak megerősítettek abban, hogy korábbi tevékenységem a különféle néprajzi, helytörténeti gyűjtések igen csak fontosak.

Habár népmesét, legendákat, mondákat, elbeszéléseket, valamit a tárgyi kultúra történetiségét térségünkben ma is örömmel kutatom, ezen belül igen nagy hatást gyakoroltak rám az agyag- és cseréppipák. Székelykeresztúr térségében eddig 17 típusát találtam meg, amelyekről publikálás után kiderült, Erdélyben e témában még nem jelent meg korábban semmilyen anyag. A pipák kora, a tipizálás, a rajtuk lévő motívumrendszerek azonosításában ezért nagy mértékben, sőt kifejezetten csak magyarországi forrásmunkákra hivatkozhattam. Igen érdekes és izgalmas feladat felkutatni, akár gyűjteni ezeket a pipákat. Nagy részük a föld alól, egy-egy építkezés közben, a kertekben ásás, kapálás alatt, vagy itt-ott hanyódva, jobbik esetben családi örökségként és ócskapiacokon lelhető fel.

A török típusú pipák, pontosabban azok töredékei igen ritkák. Más fajták Magyarország híres-neves pipagyártó műhelyeiből kerültek ide, vagy éppen Erdélyben készültek. A tiltások alatt pedig megjelentek a hamisítványok. Ezek mind fontos bizonyítékai a dohányzással elterjedt, újonnan megtanult és ügyesen gyakorolt új mesterségnek, amely a néplélek, a mindennapok, a történelem eseményeinek mindenkori hatására a maga képére formálta át azt a cseréppipát, melyet áthoztak az újvilágból ugyan és ide török közvetítéssel került, mégis rangot, kultuszt, szokást

teremtett. Ha többet megtudunk róluk, a múltban zajló események, életek, békés vagy háborús idejének olyan szegmensei válnak ismertekké, melyeket másként nem ismerhetnénk meg.

Idekerülésük, az országban vagy másutt való gyártásuk és használatuk, az azokon való céhes pecsét, vagy éppen a szerény, esetleg gazdagon díszített motívumkincsek pedig ékes bizonyítékai az itt élő népek mindennapjainak, amelyek népszokásokról, a népi vallásosság hitvilágáról, nem ritkán ősi pogány elemekről adnak hírt a pipák típusain fellelhető minták, karcolatok, vésetek.

Nem csak értékmentés ez, mert túl azon, hogy a kutatásuk mozzanatait publikálom, jeltani értéke is igen nagy hangsúlyt kaphat a különféle szakterületek kutatásaiban.

6. Környezetem mindig is nagy hatással volt rám, úgy hiszem, kiérzik ez munkáimból. Sosem tudok beszélni róla, témáim, érzéseim – a gyermekem, a család, honnan jöttem, merre szeretnék tartani, a természet közelsége, a történelmi és a személyes lét, az ember múltja, jelene és jövője érdekel. Mindazon dolgok összessége ahonnan élesen visszaizzanak azok a kontúrok amelyekre nem sokan figyelnek. Ahol a kicsi óriási, ahonnan a szépség belülről árad.

Az olvasóktól egy mosoly többet jelent, mint mástól egy vállveregetés. Egyikről tudom, hogy belülről fakadt, másikról pedig, egyszer tán őt is meggyőzhetem.

A költőnek úgy kell írnia, hogy versében nagy tisztelet, alázat legyen. És sok más még. De a költőben is. Úgy gondolom, úgy kell élni, hogy ne tetszünk nagyobbak az előttünk álló hegynél.

Aztán az utókor megmondja majd, mi szép, mi marad.

7.

Szente B. Levente

A mester és én

Mester! – ki láttál már eleget, sokat,
és folyni vért, halottat, százakat, ezreket –

néhányukat, tán le is fejezted,
kardoddal véreztetted el,

hát, küldj nekem verset,
vagy huszonötöt, többet, aztán

még egyszer egy annyit,
míg, bocsánatra nem lelek,

addig is – én szalmából kötök,
és fonok neked koronát.

Albert-Lőrincz Márton

1. A mai költészet főcsapásában, érzésem szerint, van egy olyan vonulat, amely hetykén elviseli az értelmiség árulása billogát, a kocsmakultúrának mint réteggkultúrának a jegyeit fitogtatja, benne a tömény, már-már ízléstelen önkítárulkozással, és van rá vevő. A költészet azonban sorsformáló kell, hogy legyen. Én ezt értékelem. A költő a kirakatba helyeztetik, láttatja magát, követői vannak. A költőnek kicsit Mózesnek kell lennie, nem hagyhatja, hogy a betűk, amelyeket leír, kihulljanak a parancsolatokból. Azt gondolom, hogy a vers a legfürgébben reagáló alkotói tevékenység, azonnal reagál egy eseményre, egy élethelyzetre, egy korszakra, egy érzésre. Ha valami épp megérintette, a megszokottnál nagyobb erővel suhintotta meg az embert. Az ember költővé válik, ha úgy tud válaszolni a világra, hogy amit leír, abban benne maradjon a kor, amelyben él. A költészet mindig ezt tette, csak az efféle költészet érdemesült átmentésre. Nélkülük nem lenne mai magyar, mai erdélyi költészet, ikonjaival, pajzsviselőivel. Azt tartom, hogy az író embernek gyökerekre van szüksége, meg kell találnia azokat az elődöket, akikre hallgatni tud, akikben megbízik, akik őt fölépítik. Példaképeimet, mestereimet magam is a magyar líra legjavából választottam: Petőfi, Arany, József Attila, aztán Hervay, Szilágyi Domokos, Sziveri János. Amikor lehet, felkeresem emlékeiket, megérintem hideg szobraikat. De így van ez az egyszerű olvasóval is. A divat mulandó és majmoló. Ameddig jól érzem magam a saját viseletemben, miért kellenének nekem mások ruhái? Persze, ennek megvan a maga ódiuma: frakk nélkül nem fognak beengedni a parfümös szalonokba.

2. A verset nem a költő írja, a költő csak aláírja. A vers megírja önmagát, ha már elég ideje rostokol a létben. A költő, mint létbe vetett, csak annyit tesz, hogy észreveszi a képet, az eseményt, meghallja a kiáltást, ezeket felfogja és értelmezi. Azután jöhet a különösség, az általánosnak az eredeti megragadása, a verselés lényege. Jöhet a rímes vagy a „verstelen” szabad asszociáció, a dolgok és az ember között megszülető kapcsolat logikája, a vers.

A vers, mint az érzéki különös és a valósult különös összerendeztetése. Erre sok eszköz áll rendelkezésre, mert bizony sokat kitaláltak Anakreóntól, Szapphótól, Pindarosztól errefelé. De hát az értelem hívja tetemre az ösztönt, az ösztön viaskodik az értelemmel, így hol a vak óriás (az érzelem) van felül, hol a kis nyomorult (az értelem), ámbár a dolgok rendje inkább a Schopenhaueri logikát követi: a vak óriás a hátán cipeli a kis nyomorultat, aki lát. Közben tudatosan vagy kevésbé tudatosan a szövegfolyamba beilleszkedik egy metafora, egy hasonlat, egy megszemélyesítés vagy tárgyiasítás, egy ütemhangsúly, egy rím. Ilyesmivel lehet a vers születése. A forma az van, mert nincs semmi forma nélkül. A formát tehát haszontalanság faricskálni. Egyébként is, a forma is a kort kell, hogy tükrözze, és azt nem nagyon állíthatja bárki is, hogy most épp a nyugalom és a szemlélődés, a számolgotás és méricskélés bő idejét éljük. Nálam a járulékos technika (pl. rím) nem kap szerepet az üzenetformálásban, számomra a nyelvi textúrának, esetleg a belső építkezésnek van tartalom-megjelenítő szerepe. Ez a legfontosabb: legyen üzenete a versnek, de sohase mondja

ki a tutit. Inkább kérdezz, és kérdezve keresd a válaszokat, amint a jó öreg Szókratész is tette. Bár azért vannak megmondó emberek. Ízlés dolga. Mint ahogy a beskatulyázás is. Ezt mások teszik a költővel, mások adnak rangot és cafrangot.

3. Verset írni magamtól szoktam, kedvem szerint, ha épp el kell mondanom valamit. Úgy alakult, hogy némely irodalmi közösség elfogadja verseimet, úgy, ahogyan én képzelem el a verset. Amúgy se lehetne minden ízlést kielégíteni. De ha van egy jó barát, akinek jobb szeme van, meglát egy hibát, arra odafigyelek. Verset újraírni mások kedvére nem vagyok hajlandó. Kísérletezni nem szoktam spekulatív módon. Valahogy saját magamat szeretném adni és képviselni. Esendő ember vagyok, nem tökéletes.

4. Annak idején mindnyájan átestünk Székely János, K. Jakab Antal, Hervay Gizella, esetlegesen Király László és Farkas Árpád kritikai szűrőjén. Mindig jókat mondtak, de sohase sikerült teljesíteni. Rájöttem valamire: ki kell várni, hogy az értelem utolérje az érzelm hullámvázát, azt, amit Platón az alacsonyabb lélekrészek – az érzelmi lélek és a vágyakozó lélek – vezérségének nevez. Az értelmi léleknek uralkodnia kell, mert akkor kikerekedik a saját arculat. A szellem nem lehet azonos a szublimált érzékiséggel, az zűrzavart okoz. Szépen elraktározódtak azok a tanácsok, de sohasem fogom megtudni, mikor melyik tanács ítélőszéke előtt állok. Lászlóffy Csabára érett fejjel jobban odafigyeltem, valahogy éreztem jóságos szándékát.

5. A versírás egy állapot. Egyszerre egyéni és közösségi (bár nem tagadom, vannak erősen sugárzó intim versek is a test és a lélek szépségéről). Azt szeretném elérni, hogy a vers ne legyen öncélú önmutogatás, hiszen az olvasóval kell teljessé lennie. Ha ez sikerül, elérkezhetünk a legjobb foglalatosságok egyikéhez, a „költéshez”, hasonlóan, mint a zenész vagy a képzőművész az opusokhoz. Azt hiszem, mindenre megtalálom a versben a választ, bár inkább kérdezek, amint a nagy bölcselő elődök tették. Habitus kérdése.

6. Azt vettem észre, hogy alkotó kedvem kivirágzik, amikor egy pályatárs őszinte sorait olvasom, legyen az vers, vagy levél. Így voltam Lászlóffy Csabával, sajnos rövid ideig, így vagyok Hadnagy Jóskával, Cségével (két MEK kötetem szerkesztőjével és méltatójával). Bő termést eredményeznek ezek a kapcsok. De ugyanígy működik egy festmény, ha az gondolati. Kedei Zoltán műterme termékenyítően hat rám. A megmondó emberek, akik gyakran irodalmi guruknak képzelik magukat, nem sokat segítenek. A világ megváltozott, a vers is megváltozott, az ízlés is megváltozott. A percek egymás sarkára lépnek, rohan a posztmodern. Ebben a forgatagban én nem tűntem ki, hogy József Attilát parafrázáljam, nem váltam ki, csak elvegyültem. De azért tudatosan építem világomat, nem akarom becsapni magamat.

7.

Albert-Lőrincz Márton: (Vers a szükség hiányáról)

Írástudatlan világban, szigorúan titkosított hatalmas Isten törvénykönyvet tollba diktál. Látván, hogy önpusztító a szükség hiánya, hát meg kell húzni a vonalakat, rá kell mutatni, rossz a világ, legalább. Nem ad hozzá időperspektívát. Kiszakít belőle. Cikkelyeket írni meghívja Mózeset a szigorúan titkosított Hatalmas Isten. A kiválasztott hallja, amit tollba mond a Hatalmas. Van lelkiismerete, lelkiismerettel teremtett önkéntes, kínnal is jutalmazott. Rázúdul a felelősség és a kétely, a megmérettetés és a gond: a szót hogyan szórja szét? Hogy gyűrje le hegyeknek visszhangját, völgyeknek zúgását, vizek morajlását, földnek dübörgését? Eszközt keres, amivel írna (ő is érzi a szükség hiányát, az égtájak összezavarodottságát). Kezébe filctoll akad, kőbe vésésre nincs módzat. Jobbik énjére hallgat, írni kezdi a diktált szöveget, szignózza és becsukja a nagy könyvet, és elteszi évszázadokra. Írástudó világban előveszik, olvasni azonban illendőséget sért. Az idősíkok elmozdultak. Megkönnyebbülnek, amikor felnyitják és észlelik, hogy kihulltak belőle a betűk. (Filctollat használt Mózes?)

Szuhay-Havas Marianna

1. A *Lenolaj.hu* szerkesztőjeként naponta olvasok kortárs műveket, nem csupán a mi irodalmi és kulturális műhelyünk szerzőitől, hanem társlapok, elsőként természetesen nagy kedvencem, a *Káfé fönix* irodalmi és fotóművészeti lap alkotóitól. Van átfedés, mi is jelentetünk meg a Káfé költőitől, íróitól, így a teljesség igénye nélkül: B. Tomos Hajnaltól, Cseke Gábortól, Cselényi Bélától, Gergely Tamástól, Kapui Ágotától, Keszthelyi Györgytől, Nászta Katalintól, Para Olgától, Somorčík Szombath Rozáliától, T. Ágoston Lászlótól, és még hosszasan lehetne folytatni a sort. Gergely Tamás nálunk is szerkesztő és szerző is, Vadmalac félpercesének rajongótábora van. Így én boldogan tudok nyilatkozni arról, hogy bizony, értékesebbnél értékesebb, elgondolkodtató alkotások születnek, a hangok pedig egyediek, remélem az enyém is.

2. Ebben az életszakaszomban kevés szóval dolgozom, sűríttem a mondanivalót, a jövőben persze ez változhat. Sokféleképpen hallottam már értelmezi a verseim, van, aki titokzatosnak tartja, más ellenkezőleg, ami számít: érintse meg az olvasót. Mindannyian egyedi hangszerek vagyunk, az olvasón legalább annyira múlik, megszólal-e benne a vers és hogyan, mint a szerzőn.

3. Még fiatal költő koromban édesapám, Szuhay-Havas Ervin adott tanácsokat, elsősorban, hogy olvassak minél több verset – megfogadtam –, illetve, ha tehetem, írjak minden nap. Természetesen nyitott vagyok a jó ötletekre, viszont már elég tapasztalt ahhoz, hogy versírásban ne szoruljak tanácsokra, hanem én adjak – főleg gyerekeknek. Azt viszont el kell hogy mondjam, mások verseinek olvasása számomra a Múza csókja, ihletet ad, hogy folyamatosan versek szólalnak meg bennem, és közöttük megszülethetnek a sajátjaim is. Ez fantasztikus érzés!

4. Természetesen volt, azt tanultam belőle, hogy a műbírálat szubjektív. Nagy felelősség avatott kritikusként lenni, mert nem elég a szaktudás, versértés, versszeretet, ha nincs megfelelő környezet és idő a műre, illetve nem létezik tévedhetetlenség. Ezt mindig szem előtt tartom, amikor tőlem kérnek véleményt, tanácsot.

5. Mostanában a fotózás. Férjem, Lakner Bertold, aki igazi profi, otthon van szociofotók készítésétől kezdve a divatfotózásig mindenben, sokat segített abban, hogy mára már máshogy is képes vagyok látni a környezetem, és ezért nagyon hálás vagyok neki. Keszthelyi György hatására – nemcsak a verseit, a képeit is igen nagyra tartom –, érdeklődésem a festészet felé fordult, tőle biztosan fogok tanácsot kérni a jövőben.

6. Természetesen hat. Feleség és anya vagyok, négy nagyon jó gyermekem van, akik mindenben számíthatnak rám, így behatárolt, hogy mikor tudok írni, általában hajnalban (hétköznap délelőtt szerkesztő vagyok). Az elismerések inspirálnak, és ez így van jól.

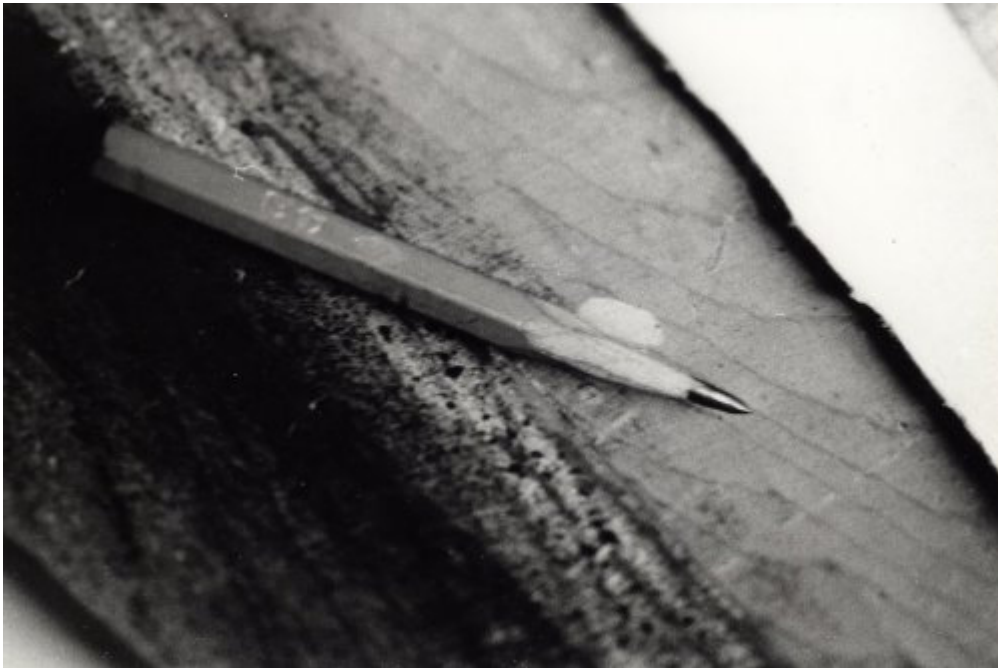
7.

**Szuhay Havas Marianna:
Most**

Meleg takaróteted,
benne a vágyunk fessed,
még ha majd az időnek,
a fák is mind kidőlnek.

Mert mit számít, ha játszunk,
mások szemében látszunk?
Forgunk akkor is, ha nem,
A borító egyetlen M.

Könnyű fátylat rá, felejtse,
ami számít, el ne rejtse!
Habcsókfelhők, te meg én,
jár a tudat peremén.

Kapui Ágota

1. Az utóbbi időben egy internetes irodalmi magazin szerkesztőjeként egyre nagyobb rálátásom lesz a határon túli magyar irodalomra. Szívesen és elmélyülten búvárokodom az elszakított országrészek költészetében, irodalmában, hogy minél több alkotót bemutathassak a rovatom olvasóinak. Az erdélyi kortárs költészet nagyon gazdag, sokszínű, sok a feltörekvő, fiatal tehetség, több stílusirányzat él egymás mellett, sok műhely alakul, ad lehetőséget a megmutatkozásra. Úgy tűnik, hogy forrong az a boszorkánykonyha, ahol egyre több a vállalható, jó alkotás. Az anyanyelv továbbélésének boszorkánykonyhája ez, amelynek lényege a mennyiség és a minőség együttes ereje: sok jó mű születessen, hogy legyen olvasóközösség, mert az anyanyelvi irodalom a megmaradás záloga.

2. Nem tartom magam bőbeszédű költőnek, annál inkább „szűkvénájúnak”, akinél búvópatakként jelentkeznek az alkotókedv. Ha megjelenik az ihlet, fondorlatos módszerekkel próbálom marasztalni, megragadom az együtt töltött pillanatokot, hogy minél több verset tudjak kicsiholni a helyzetből. Ha eltűnik, akkor bizonytalan ideig nélkülözni kell a versírás kegyelmi idejét... lehet ez néhány nap, néhány év, de volt már két évtized is. Szerencsére az utóbbi két esztendőben ez a búvópatak-állapot egyre ritkább.

Remélem, hogy sokszínű vagyok... hol provinciális, hol titokzatos, visszafogott vagy támadón szókimondó. Ezt a pillanatot, vagy a mondanivalót, vagy épp a helyzet szabja meg. Minden szint vállalom, ha a verseim rám vallanak.

3. Egy olyan alkotóműhelynek (is) vagyok a tagja, ahol az összekötő/mentorom tolmácsolja a szerkesztők tanácsait, és rám bízva, hogy megfontolom és elfogadom-e azokat, vagy nem. Általában elfogadom, mert sokszor ráébresztenek arra, hogy nüanszyi változtatással sokkal jobba tehető egy vers. Más költők versei is gyakran megihletnek, izgalmas feladatnak tartom a parafrázist, ha mértékkel, ízléssel és hivatkozással alkalmazza az ember, és így elkerülhető az utánzás szégyenfoltja.

4. Avatott kritikusom, a szó legnemesebb értelmében Farkas Árpád. Tőle bármilyen „élveboncolást” habozás nélkül elfogadnék, és vakon megbíznék minden javaslatában. De ő nem boncol, csak nagyon finoman és „atyai” szeretettel irányít, rávezet, utal... felismerésre készlet.

5. Az első számú örömforrás jelen életemben a „költés”, amit semmi sem szárnyalhat túl. A nehezen visszaszerzett vers féltékeny természetű, uralkodó, nem osztozik más boldogító elfoglaltságokkal. Amíg nem volt, addig próbáltam kitölteni azt az űrt, amelyet bennem hagyott, ezért teljes odaadással vettem bele magam a drámaóráimba, a diákszínjátás izgalmas világába. Igazi öröm volt látni, ahogyan a kezem alatt alakulnak, kinyílnak a gátlásos kamaszok, mernek beszélni, sírni, nevetni, gyűlölni és ölelni a nézők tömege előtt. Egy-kettő közülük sikeres színész lett. Szívmelengető az az érzés, hogy első bátortalan lépéseiket a pályán az én segítségével tették meg.

6. Közvetlen környezetem eseményei kétségtelenül hatnak az alkotókedvemre, a szeretet, az aggodalom, a távolság, a visszatérés, a féltés, a betegség, a szeretteim öröme, ha nem is konkrétan, de áttételesen megjelenik a versekben mint hangulati tényező, színezet vagy aláfestő mozzanat. Az olvasói visszajelzések vagy a szerkesztői visszautasítás (mert néha ilyen is van) szintén beépülnek néha versbeszédbe, vagy csak hangulatilag határozzák meg a szöveget, a képi világot. A címekre, rangokra, egyéb cafrangokra nem nagyon adok, ezeknél sokkal fontosabb, ha szinte tapintható az olvasók szeretete, a versben kifejezett helyzettel való azonosulási vágyuk, vagy az a hatás, amelyet az olvasóra gyakorolhatok.

7.

Kapui Ágota: Szórvány

döglött a csend – ernyedt és hullafoltos
testén hegek és nyíló varratok
s a feldarabolt anyanyelv a gyolcson
hujjogó ősi hangokat vakog...
csonkolt zsiger és ín hever a tőkén
és kimarjult, elvénült ízület
szavak vörös pállott tócsába gyűlnek
mit légyrajokban lep a képzelet
a szótagok a kampókon hörögnek
mint felakasztott élő állatok
és elvetélt múltjukért könnyörögnek
a létigéken rángó végtagok
s a főnevek mind fővesztetten lógnak
nyakló gerincben nincs kohézió
nincs gazdája az elkóborolt lónak
hát megunt helyét elhagyja a szó
s az anyanyelv agyában semmi tátong
és bomlik benne bűzös gondolat
s az átültetett lélek még szivárog
az idegenbe oltott szív alatt –

Nászta Katalin

1. Az erdélyi költészetet nem ismerem. Egyes költőket, akiket régről ismerek, vagy akit most fedezek fel magamnak, őket olvasom. Nincsenek sokan. Amennyi az új generációból eljut hozzám, azokért aggódom. Lehet, feleslegesen. Évekig azt gondoltam, nem is vagyok költő. A ki nem dobott verseimet olvasva, rájöttem, hogy talán... Ma a költő (is) egyre inkább felrúg mindent, ami valamikor szentségnek számított, a szó legszentebb értelmében. Igazodik a széteső világhoz, de még –tisztelet a kivételeknek – nincs is szándéka helyrebillenteni... Én továbbra is azt keresem, ami meg- és összetarthat... világot, két embert. Annyi már elég is.

2. Nem szeretem a bőbeszédűséget. Igyekszem szűkszavúan élni, írni. Ebben Pilinszky a mesterem. Kereső, verseket író embernek tartom magam. Azt hiszem, ennyi a költő dolga: megtalálni a veszendőbe menőket.

3. Fodor Sándor tanácsát fogadtam meg iskolásként, hogy ne írjak annyit. Később Páskándi Géza, Csiki Laci, Egyed Péter se nagyon biztattak. Pedig ők tudtak valamit. Egyedül Kántor Lajos vállalt fel, de neki is tévedése lettem. Mostanában Vörös István igazított versemen, el is fogadtam.

4. Állandó élményem ma az internetes nyilvánosság. Verssel próbálok megismerni, felismerni, megragadni valamit az életből – ez minősítheti a versemet. Mind gyakrabban használom magamon azt a bonckést.

5. Hosszúakat beszélgetni azokkal, akik hasonszőrűek. Egyre kevesebb van belőlük.

6. Hogy a nagynéném megőrizte a verseimet, hogy vannak, akiket megérint egy-egy üzenet, hogy akad ember olykor, aki bízik bennem, ez bátorít. A díjak nem hoznak lázba. Ezek mulandó plecsnik, ha a világ megfordul, elveszítik fényüket. Az a hatás számít, amit az alkotásaim okoznak. Ha továbbgondolnak – érdemes volt élni.

7.

Nászta Katalin:

Mit szeretek a versben

Hogy mit szeretek a versben? Azt a figyelő tekintetet, amivel átölel, karjába vesz, nem enged el, mégis szabad vagyok ölében. Egyik-másik versben érezni ezt a végtelen, szüntelen aggódó törődést, amivel figyel, amit néz, ahogyan megéri, miközben átfogja szemével. Mint a jó fotós, aki észreveszi és véteti velünk is, amit több empátiával lehet csak. Nem csak azt írja le, amit lát, hanem amit nem látni, csak az egymásra reflektáló dolgok tudnak kimutatni. Lerajzolja a tájat, annak egy

szeletét, és bevon téged is. Beavat a történet képének titkába. Megmutatja, mit kell nézned, hogy te is meglásd. És amikor észreveszed, már ölébe is kerültél. A szemével látsz, a szívével érzel, te is benne vagy mindebben. És aki nézi, abból előhív saját képzeteket, személyes álmokat, mivel az álmok mindig azok, nem? Olvasom a verset és azt szeretem meg benne, amivel eltalál. Ezért annyi olvasat, ahány versolvasó. Szegény költő, nem is tudja, miket indukál olvasóiban. Csak hányja egymás alá szavait, rímet, ilyen-olyan táncra hívva a lelkeket, és elcsodálkozna, ha láthatná, milyen táncokat ropnak verseire. Egyik szimfóniát hall, a másik csárdást, a harmadik katonaindulót, a negyedik himnuszt vagy imádságos zsoltárt. Különösek a versek. Felelőtlenek – mondhatni. Nagy magabiztosan megszületnek, itt vagyok, látjátok? hát tessék megnézni engem! És az ember líra után vágyó éhes lelke felöltözteti mindennel, ami hiányzik belőle. Mármost az olvasóból. Így tölti be küldetését a költő, megírja, amit mások álmodnak, miközben a maga álmaival küzd. Szép, közös tánc. Nincs mindig táncos kedve az embernek. Szeret szomorkodni is. Olyan jó az. Megtisztul benne a lelke. Ilyenkor andalogni kell, álmodozni, szerelmesnek lenni. Mert a szerelem is szomorú igazából. Szép-szomorú. Mikor vidám lesz, már nem szerelemnek hívják.

Verset akkor ír az ember,
ha táncolni hívja kedve.
Nem szerelmes most csak lépked
ritmusból ritmusba lengve.
Írja vágy szimfóniáját,
a polka vagy csárdás dalát,
s kifogyva belőle a szusz
tangóba huppan. Könnyű blues
hangjára kelletti magát.
Majd sorakoznak szavai,
és immár körtáncot járva
csimpaszkodnak jambusai,
talán daktilusra várva.
Vers ez is, s gyatra – meglehet.
Nem ismer etiketteket.
Rím is úgy ugrik a végre,
mint kit kipenderítettek:
Ott illetlenkedj – avégre.

Kristó Tibor

1. Nagyon röviden, jól! Ami azt jelenti, hogy tehetségekben, s már-már befutott írókban, költőkben egyáltalán nem szűkölködik irodalmunk, függetlenül attól, hogy milyen irányvonalak mentén futják (be) pályájukat. Arról viszont, hogy jó ötven év múlva mennyien maradnak fenn a szűrőn, nem mernék „kezességet” vállalni...

2. Ezen soha nem gondolkodtam, talán ez is hátrányomra írandó, ugyanis, ha ezen „idomok” szerint helyezkedtem volna, talán reményteljesebb lehetne megítélésem a poézis hatalmas mezején. S mert – ezennel ugyancsak egy költő szavait idézném, miszerint: „ Nem kerestem a nagy vadak kedvét / Gyűlölöm az oroszánt, farkast, medvét / Kik méltósággal vannak tele...” stb. Talán visszafogottabb vagyok, s hogy mennyire provinciális, ennek megítélése nem rám tartozik.

3. E kérdés talán arra vonatkozik (közben törlődtek szavai), hogy kik voltak azok, akik „egyengették” soraimat. Sorrendben mondanám: a szigorú Székely János, aki kegyetlenül „foglalkozott velem”, a nagystílusú Lászlóffy Aladár, akinek kolozsvári, Szentegyház utcai, 35-ös számú lakásán igazából jól éreztem magam. A jó emlékezetű Majtényi Erik, aki komolyan vette próbálkozásaimat, biztatása reménnyel töltött el. A tragikus sorsú Szőcs Kálmán, akit szerintem jogtalanul támadtak az akkori Utunk hasábjain. Azokat sorolom ezennel, akiknek, s akiktől való levelezéseimet becsben tartom, és őrzöm is...

4. S hogy milyen tanácsokat fogadok el, s nem akárkiktől, ennek te is beavatottja vagy, néhány kéziratomat előzetes megjelenés előtt hozzád is elküldtem, jó néven vettem, aprólékos filológusi észrevételeidet...

5. Parafrazálni próbáltam, kevés sikerrel.

6. Igen, van, számtalan. Múzeumi restaurátorként, igazi katarzis volt számomra – hetekig bűvölete alatt éltem –, ha sikerült ásatag cserepek sokaságából egy-egy korabeli tárgyat (amforák, fazekak, kancsók, s főként koraközépkori csempék) újjávarázsolni. Egyik legszebb időszaka volt ez életemnek. S aztán a barkácsolás, aminek kapcsán újabb mesterségeket is elsajátítottam, ezeket hegyaljai tanyám kiképzésében hasznosan értékesítettem. Kultúra szervezői tevékenységem (falumúzeum, képtár alapítása a Kászonokban, 3000 kötetes könyvtár létesítése, nemkülönben fúvós zenekar alapítása szülőfalumban) fel-felvillanyozott, esetenként optimistább verseket is eredményezett. A horgász szenvedélyemről, nem is merek nyilatkozni...

Környezetemre adok, nagyon sokat is talán, jólesik, ha egy-egy jelenésem kapcsán ismerősök, olyanok is, akik nem „szakmabeliek”, felhívnak, s őszintén nyilatkoznak, tetszésüket, esetleges ellenvetésüket úgy fejezik ki, hogy az számomra is jóleső érzésekkel tölt el, ebben az egyébként is silány világunkban.

7.

Kristó Tibor:
Itass át engem...

Förtelmes születésnap zsolozsma

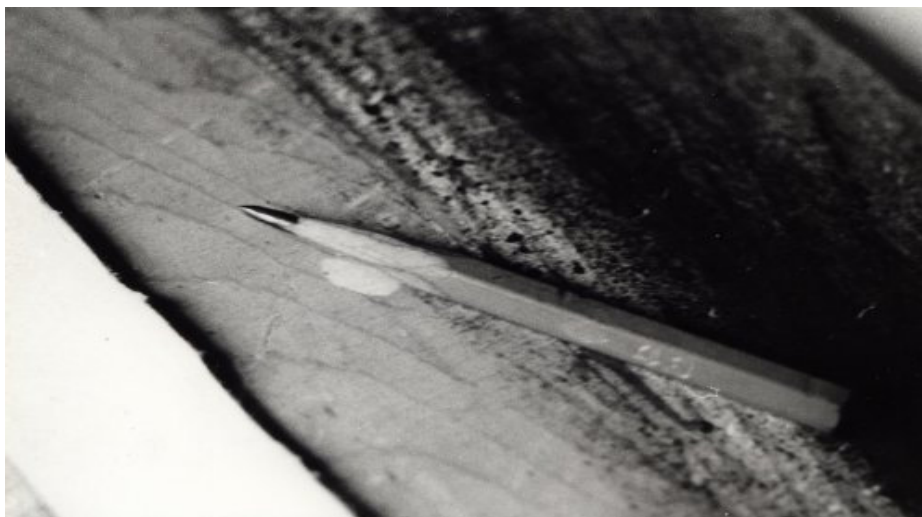
mint hogyha poklok mélyén járnék
kísér a sátán mint az árnyék
próbálom hinni: nem én voltam
ki e testben megtébolyodtam

április szülte józan lényem
érzi: nem az volt küldetésem:
felhőt lesni felhőtlen égen
bolondkórt írnak lám a vényen

kikerülnek mint kerge birkát
széttéphetem immár azt az irkát
melybe róttam versfoszlányokat
nyavalyáim szülte sorokat

testemmel most már mit sem érek
elásta benne magát a féreg
ha maradt némi lelkülete
arra sem elég hogy kilehelje

Mindenhatóm itass át engem
végtelenséged közelről érzem
alélok mint kókadt tulipán
feledten egy ódon biblián

Keszthelyi György

1. A mai (erdélyi) költészetben egészséges igyekezetet, törekvést látok, kivéve egyes anyaországi divatszótárból kiollózott sikerorientált, mégis kommerszhatású munkát. Örülni tudok annak, hogy van jó néhány saját világ, elég alaposan követem őket.

2. Semmiképpen nem jellemez a visszafogottság, a vers hangjának, nyelvi megoldásainak idomulnia kell a közölnivalóhoz. Ennek függvényében igyekszem írni, leginkább elgondolkodtató elvontsággal, de nem áll távol tőlem a szürrealizmus sem, a titokzatosság, a sok „kérdőjel” még kevésbé. A kaloda, a kaptafa nem tud lekötni, nem érdekel.

3. Igen. Tulajdonképpen hálát kell adnom a köztünk már nem látható Lászlóffy Csabának, a TETŐN-nek, de hasonlóképpen a Káfé szerkesztőinek is. Nélkülük nehéz lett volna az örült ritmusú indulás, munka.

4. Avatott kritikus nem egyszer boncolgatta verseimet, kötetem megjelentetése is hasonlóképpen zajlott le. Igazság szerint a kritikus a versnek csak egyes részeit veszi szike alá, szinkronizálja, megbeszéléses alapon. Nagyrészt hallgatni illik rá. Rossz, selejtes verset jobb meg sem írni. Inkább dolgozz rajta hosszan, keményen. Megéri.

5. A festészet, a grafika... sajnos, az előbbi hely, (műterem) hiányában egyelőre abbahagytam. Az olajfesték adalékanyagait nem szereti a levegő.

6. Persze, hogy érdekelnek az értő hozzászólások, a vélemények. Címem, kitüntetésem, ösztöndíjam nincs, szellemi elégtételemmel meg vagyok elégedve, ez nem igénytelenség, hanem ösztönző életérzés.

7.

Keszthelyi György: Így élek – pusztulok

Rend a lelke mindennek, vagyis a lélek
maga a rend, üzentem lökötten, közhelyesen,
közben a konyhában rám villant a fénykard,
csak beszélek, félek, beszélek, félek,
erről faggatóztok, hát vallok átkozottul.
Hogy mitől félek? Hát nem a szoci ablaktól,
a kutyák falkájától sem. Egyedül magamtól,
a göröngyös úttól, az éles kanyaroktól,
amelyek szememre vonják a hályogot.

Miattam szárad a karácsonyi kaktusz,
rossz forrásokból hordom a vizet,
cián és arzén ízét találja földem is,
üres parcellámon a csóró szántó-vetők
vezércikként kürtölik híremet,
hogy halált lehelek, a búza, a kikerics
ajkaim közt szárad, mint kínzókamrában
a kőfalhoz láncolt betyár halála előtt,
meg hogy leprás vagy rákos a szívem.

Három a Nagy Öreg igaza, ismétlem,
így diktálja periódusos rendszerem,
hiába gyűjtjátok a máglyatüzeket,
magam alá gyűröm a porlepte szüzeket,
mint hibbant szatír, aki éveit nem számlálja,
ballonkabátjában éjjel alkonyodik,
gatyái szutykos, álmatlan garzonok,
és mégis mozog, mégiscsak mozog,
mérges gombák és csípős fertőzések.
Így, ezért létezem, (misztikus lételem?)
ezért jegyzetelek, tagadok, pusztulok.

2017. március 16.

Vasi Ferenc Zoltán

1. A magam feje után megyek (az indulataival, érzelmeivel, tudásával, szelídségével). Az íróasztalom egy 3x3,5 hüvelyk méretű, s nem is az enyém, ugyan még apai nagyapámé sem, hiszen főtörzsőrmester volt, tábori bútor, a csendőrségé. Verseivel kiérdemelte az Apolló-érmet. Ezen az asztalkán keletkeztek naplói is, amiket az ávósok elégettek s elagyabugyálták jó párszor, bár előtte megjárta a bergenberzeni haláltábor, a deportáltakkal egy sorson.

Apám '56-os légvédelmi honvéd, a Jutadombi per X. r. vádlottja, osztályidegenként Márianosztrán köztörvényesként raboskodott – de legalább nem akasztották fel, mint hetüket, köztük hadosztály-parancsnokukat, Mecseri János ezredest.

A versírás fuvalma, az olvasás szenvedélye Őt is magával ragadta, művelődés-szervező készségét kiélhette szakszervezeti elnökként a Tata 1-es Postahivatalnál, rehabilitációja során pedig kutatói hajlamát. Ennek dokumentációit jobbára sikerült kimentenem az elkobzott szülői-nagyszülői házból. Történt mindez halála után, úgy, hogy a Magyar Köztársaság Bronz Érdemkeresztjével tüntették ki (1992) – többek közt.

A virtuális világba, számúzótként, meghúzva magam, szegényen, szülővárosomban, Tatán, 2012-ben léptem, ekkor lett laptopom.

Látom a nyüzsgést, a költői, de jobbára inkább versírói tülekedést, és nagyon bánom a folyóiratkulturánk ilyenképpen összerokadását, hiszen ösztönözte magát az emberfia, írni, elfogadtatni, közölni. Rengeteg viszont a könyv! Híjával vagyunk ellenben a kritikának, mérték nélkül pedig így kioltódik a vásárlási láz.

Belevesztem én is az online közléskényszerbe, de lelohadt érdeklődésem mások munkái iránt. Előítéletes lettem. Önkéntes munkáim révén tapasztalok meg szép ívű költői valóságokat (A HETEDIK folyóirat olvasószervezője vagyok, többek közt.)

Az elcsatolt országrészek sajtóorgánumaiban közlök – egyedül Burgenlandban nem, és az emigrációs irodalomban sem. Öntörvényű azonban mégsem vagyok a szó nemesebb értelmében, engedek ki gyengébb műveket is kezeimből.

2. Hektikus költő vagyok, ahogy épp életkorszakaim és vidékei rám települtek, úgy voltam karkai abszurdításban, nehéz fizikai munkámat cingár termetem komoly olvasmányokkal ellensúlyozta (Pilinszky, Thomas Mann, Sartre stb.), s mindezt anélkül, hogy eszembe jutott volna a közlés. Ez a meghasonlottság serkent ma is, eseménytelen, emberhiányos jelenemben írásra, de életritmusom nagyon lelassult, napirendem zilált. A kimondani a kimondhatatlant vágya telepatikussá, szenzibilissé tettek. Írásaimba azonban ezeket nagyon nehezem illesztem, illetve emelem be. Ebből egyenesen következnek kudarcélményeim, amit feloldani roppantul nem tudok. Befelé fordulást eredményezett, Mérei Ferenc börtönpszichológiai indíttatása szerint, jegyezni kezdtem az álmaim, erős villódzás keletkezett mindennapjaimmal. És ekkor már fölém tornyosult a tudhatalan, de sejthető és eladdig elfojtott történelem, beköszöntött a „rendszer-váltás” korszaka. Apám mítoszi nagysággá emelkedett. Igen, megkapta rehabilitációját, szervezte bajtársaiét, a kárpótlásokat, előléptetéseiket.

Neki – látszólag, mert sok kínnal járt – felvitte az Isten a dolgát, az én valóságom az altudat labirintusába tévedt.

Nagyanyám halála 1993-ban még elfogadható volt, ápolásában segédkeztem s már akkoriban közölték néhány versemet. Vass Tibor, az Új Bekezdés elnöke, írta le először nevem után, hogy költő. (Viccelődtek rajtam: Ja! Költő? Pénzköltő.)

De szüleim kínhalála-elvesztése nem kiheverhető. Jöttek a sorscsapások, színjátékok, egy szóval – a játszómások. Gyászaimban úgy gyarapultam, hogy közben magam is érettebb lettem a halálra. Ma is úgy állok neki egy dolognak, ma élek, holnap talán már nem, mázsányi teendőim közül mit cselekedjem meg előbb, hogy meglegyen holtom utánra. Tehetem ezt egy világvégi szobában, nagyon mocskos családi összeesküvések és egy rám szervezett költőcsoportosulás után, mert rosszabbnál iszonytatóbb életesemények következtek (életemre törtek, kiraboltak, stb.) De itt megállj!-t parancsolok magamnak. Élek! – ha nincs is kapcsolatom, találkozásom, de született egy fiam. Keserves sorsa van már most! – de nem definiálhatom tovább ezt.

Istenben vagyok. Teológiailag nem tudom alátámasztani, de mint kimondták rám: Kortárs remete (Bakos József recenziója) lettem. És ez így jó. Ez a skatulyám, amit mint szarvasbogár hámba fogva húzok-vonszolok.

Túlfeszítettség? Lehet. De engedjessék meg egy misztikus élmény (kivetülés?).

2003. május 20-án felsősófalvi Cseresnyés Ferenc ny. ref. lelkipásztor temetése után, mikor a templomi ravatalnál, a halotti csendben rámondtam magamban egy nem hallható hangra, hogy: vállalom! – hazafelé, az autóból a csupasz sziklafalon a Megfeszített Krisztust véltem látni óriási, széttárt karokkal! – kimerevült látomás a mikrokozmoszomból?

3. Két íróemberre domborítom ki emlékezetem, bár pályám során volt néhány... Az egyik, Ördögh Szilveszter, aki kezdettől fogva – leveleiben – barátjának titulált, s nagyon szenvedtem, zsigeremig, mert a Neki nem tetsző írásokat „szételemezte”, de végül, kegyelmezően, leírta, s egy váratlan telefonhívásomkor pedig elmondta: „tehetsége átütő”. Annyira hatott rám, hogy vélhetően halála pillanatát is átéltem.

És Oláh Jánosét is, első kötetem kiadójáét – 3 napot virrasztva, a szönyegen „fetrengve” újra, összes gyászommal egyidejűleg, legfőképp Édesapáméval (itt, röviden: mi a család! – szerető közeg? Aligha...)

Pár hónapja fia hangzó könyvét tettem magam elé a laptopoz, s Ő „telepatikusan” szórta a tanácsokat. Ő serkentett új versre, mert tavaly, épp Költészet Napján kaptam kezembe a Magyar Írószövetség tagsági igazolványát, s ez engem úgy görcsbe rántott, hogy hónapokig egyetlen sort sem írtam.

Lackfi János sokféleképpen ír. Mára elfáradtam nyomon követni. Talán elnézi nekem, ha tud egyáltalán erről a furcsa tanítói szerepéről életemben. „Hütlenségem” nem méltányolandó, de most nagyanyám képe áll az asztalon.

4. Igen, remeteségem, ami talán elrendelés, hiszen Boldog Özséb napján születtem a régi liturgikus naptár szerint, a versfelfogásom, illetve a magyar nyelv hangtanáig lehatolóan egy intézmény nyelvművészei/nyelvtudósai, a Kossuth Rádió szerkesztőgárdája mélyíti el. S érdekes, ebben is most változás állt be, a csend megízlelése s

ceruza sercegése a papíron. Most is hajnal előtti zajtalanságban, puhán, ujjlenyomatolom a megírtakat.

Máskor éjjel-nappal szól a műsorszolgáltatás, és én álmaimat, ebben, az elhangzottak alapján öntudatlanul kioldódó asszociációk szerint éltem meg meglepő történetekként.

Az idegen nyelveket egészen elfelejtettem. Műveletlenség? Kicsit az! De, úgymond, a kényszertanulás leoldása tudatomról tett érzékeny. Csodálatos, amikor sikerül a belemerítkezés, olyan hatalmas a költészet! – néha viszont csak a verset hallom, mert épp internetezek, és akkor fuccsba megy. Az életem tele van oda-nem-figyelésekkel, sajnós!

5. Van. Vannak. Káros szenvedélyeimet újraélesztette egy erőszakos albérlőm, amolyan anektálást hajtott végre, jogi nyelven: kisajátítást. A cigire gondolok, a kávéra és az italra. Az első kettő „társam” lett, az ital elmaradt.

Tavaly elkezdtem mindenféle műtárgyat gyűjteni, (mondjam – ne mondjam?) – mert még kirabolnak megint: lett Vaszarytól, Szász Endrétől, Szántó Piroskától, Derkovitstól, László Gyulától, Czóbeltől stb. alkotásom, Petőfi-terrakottám, József Attila-domborművem stb. Még Dr. D. Csiha Kálmán püspök úr személyes „tanácsára”: Megkeresni és visszaszerezni, ami elveszett! címen evangelizációs hetet tartott, itt, Tatán, és én meginterjűvoltam (megjelent Honismeret 2015. február).

Amolyan kincseskamrában tartózkodom, bezsúfolva 12 nm-re. Egy év koplalás: multivitaminos víz, kenyér aszkézise.

És mostanában publicisztikával foglalkozom, vannak olyan létbe vágó dolgok, amelyeket nem lehet más műfajban megírni. Most ez a szenvedélyem.

6. Ezek a megnyert licittermékek meditációs objektumokká váltak, és a fényképek is finom lélekrezdüléseket indítanak, és elfúlnak a magányban.

Az elismerések elkerülnek, de egy vagy több fórum emel önértékelésem. Okleveleim vannak. S most, hogy a 10.000-dik letöltést is elérte a Magyar Elektronikus Könyvtár állományának felajánlott 12 kötetem, jólesett volna csekélyke elismerés, de nem panaszkodom, kezd talán kegyes lenni a sorsom s talán nem áztatás, elnyerem újra teljes jogállapotom a társadalomban s ezáltal megnyílnak esetleg a pályázatok lehetősége, mert hagyatékom és saját dolgaim szerint van tennivalóm épp elég.

Vagy megint az illúziók foncsorával tekintek a jövőbe? Vállalom.

7.

Vasi Ferenc Zoltán: Helyet(t)!

I.

A múlt kísértései
a vágyak tisztázása
után

minden tett
merőben más igény
új megvalósulás

a kimondatlanság határán
A kimondatlanság határán

az éj kihál a reggel már tudás
egy leértékelt elvű korban

A szépség bizonyosság-tüskés rózsái
fonnyadoznak
a viszonylagosság-szabad utcazajban

Léptek visszhanghalála az ájulatban
Vonalak nélküli test halad
a város elszánt és ostoba tömegei felé

II.

A holnapért marad a ma
a működés egyke helye
biztonsága és nyugalma

Itt az igazi cél adott
figyelemmel kísérni azt a mozdulatot
mely az arcok közé szorult térközön
majd önként áthatol

mert ott vagyok
ott váraozom
Én Vasi Ferenc Zoltán
s konokon csak a teljeset akarom
de tovább már nem várhatok

gondos lámpafény mellől
döngő léptekkel
háztetőik felett
az éjszakába elindulok

szélben zúgó kabátomban

izzó holdak s jéghideg csillagok!

Demény Péter

1. Mindent követek, mindenre figyelek, minden érdekel.

A lépéstartás nem rajtam múlik. A tradíció (hadd tekintsek el a „hagyomány” használatától, túl sok ostobaság tapad hozzá) nem olyasmi, amin „kívül” lehet lenni. Azt hiszem, inkább József Attila és Weöres lépteit követem, bizonyos szempontból az Adyéit, de a véremben ott van Ladányi Mihály is.

2. Kíváncsi vagyok, ki válaszol úgy, hogy igen, ő provinciális... A skatulyák nem az én dolgom.

3. Természetesen. Nagy, buta gőgnek tartom az eredetieskedést, a zártságot. Büszke vagyok rá, hogy különböző médiumok (rádió, televízió stb.) keresnek meg, kezdők fordulnak hozzám, és valahogy mindig előkerül az a mondat, „úgy gondoltam, hozzád jöhetek”.

Ami a versírást illeti: az ember egy szinten túl már nem kér tanácsot, mert kialakul az önbizalma és megszerzi az eszközöket. De figyel, érzékeny, sebezhető (a „nyitott” szóhoz megint csak sok hülyeség ragad). Mindig kiver magamból, ahogy Katona fogalmazott, valami olyasmi, amire nem gondoltam, legyen bár az ezerszer újra-gondolt Szeptember végén, az ezerszer újraolvasott Doktor Faustus, az újonnan megismert Lukács vagy Philip Glass, Kali Ágnes vagy Terék Anna versei.

4. A Facebookon szinte naponta érkezik olyan hozzászólás, amely jól esik. Oda is szoktam pötyögni: „az ilyen olvasókért írok”, marad meg a hitem. Ez egy kételyes hivatás.

5. A lányom, a feleségem, a barátaim, az olvasás, a foci, a színház. Azt hiszem, mindent felsoroltam.

6. Nyilván hatnak, de nem tudok rámutatni, hogyan. A díjak jól esnek, tovább segítenek, az ember mégsem értük ír. Hanem talán azért, hogy nyugodtan mehessen Lorca és Székely János elé.

7.

Demény Péter:

A légy

Szállott a légy ide, de meg szállt az oda –
hisz mint a vicc mondja, a légy nem szálloda –,
erre repült, arra, töprengett eleget,
míg egy hölgy tomporán, hajh!, telepedett meg.

A hölgy tisztos dáma, van vagy harminc éves,
tekintete bársony, az ajaka édes,
a szoknyája mini, blúza hívogató,
tomporára, mondtam, rászállt a rovar, ó.

Éppen arra járt a Toldi Miklós vére,
nézett a leányra, nézett ő a légyre,
mondta is magának, „beh kitavaszkodott!,
minden légy vakmerőn hogy betomporodott!”
No de tréfa ide, tavaszi légy oda,
nem hagyhatta azt a pimasz legyet soha,
bámulta és szidta már éppen eleget,
nekihuzalkodott, leütte a legyet.

Azazhogy a legyet csak ütötte volna,
ha a fürge jószág el nem repült volna,
ha ott marad, és a mártíriumáról
értesülhettünk vón minden krónikából.
De biz az elrepült, ott maradt a tompor,
s még tán ma is maradt abból a pofonból,
melyet Toldi vére ott akkor inkasszált,
hogy kasszált a vón in bár a büszke halált!
Mert a kisasszony csak pördült, mint a rokka,
egyik erejét kiadta a sikolyba’,
a másikat viszont összesűrítette,
Toldi Miklós vére orcájára tette.
A leány szégyenben, de nagyobbban Toldi –
„hajh, vitéz elődöm, hogy fogom lemosni!”,
és mint aki önnön nagy göggyében szenved,
jó Toldinak vére is szidta – a legyet.

Tóth Mónika

1. Az erélyi irodalom színes, változatos, de kevesen írnak vallásos és hazafias verseket, ez hiánycikk sajnos. Nem tartok lépést az összmagyar irodalom irányvonalaival, sajátosan megszabott öntörvényű utat követek, jó vagy rossz döntés részemről, mindegy, vállalom.

2. Költészetem erénye, de egyben hátránya is, a roppant tömörség és szűkszavúság.

3. Tanácsokat fogadok el, de ritkán. Megfordult a fejemben: megpróbálhatnám parafrázálni Lőnhárt Melinda, Benő Attila, Varga Borbála, Skobrák Máté verseit.

4. Még ilyen jellegű élményben nem volt részem, reménykedem a jövőben lesz.

5. A költészet mellett a fényképezés is része az életemnek.

6. Nem azért írok verseket [angolul, magyarul, törökül], hogy ünnepeljenek, se nem azért, hogy díjakat kapjak, hanem azért, mert teljesebb képet szeretnék kapni önmagamról és a világról.

Az olvasóim visszajelzései pozitívan és negatívan hatnak rám, így van rendjén, így befolyásolják fejlődésemet.

7.

Tóth Mónika: szerelem

pókhálós kalapja fogason
izzadt inge karosszékre téve
nem haragszom
nevetek

Ady András

1. Jó kérdés a jó kérdésben: nem tudom, hogy van-e egyáltalán olyan külön fülke ebben a nagy globális költészetben, hogy erdélyi, vagy magyar, hogy ezek együtt léteznek-e különállóként, vagy külön-külön. A kimondottan nemzetinek vagy nemzetiséginek kikiáltott jegyeken kívül én nem hiszem, hogy van ilyen éles elkülönülés. Vagy én nem művelem azt. Akkor meg nem vagyok erdélyi költő, csak költő, ha az vagyok. Nem is kell talán oly nagyon keresnem és találok hasonlóságokat, például egy iráni költőnő (a pár éve elhunyt Szimin Behbaháni) és mondjuk Ana Blandiana „kézjegyei” között. Az öntörvényre, azt hiszem, válaszoltam.

2. Most éppen egy könyvanyagot írok tovább, részével már pályázik a Mentor, ez tartalmi és formai eltérés egy korábbi vonulathoz viszonyítva: rövid, csattanóban végződő villanások. Életbölcseletek, ha lehet bölcselete negyven évnél, amiből nyugodtan le lehet venni tizenvalahány évet, mint boldog és improduktív gyermek-kort. Eltérés ahhoz képest, hogy volt mikor versben magyarítottam, meséltem, időnként túlcirkalmaztam. De volt már más is, és továbbra is „csalom” saját poétikai elképzeléseimet egyfajta központosítás-nélküli kockaforma-prózaverssel, ez tán a jövő. Akkor inkább „skatulyák”.

3. Mindig megfogadom, hogy elfogadok, és be is tartom. Csak érkezzon, mert ez kicsit olyan, mint a sportteljesítmény: hogy ki hogy edz a csúcsra töréshez, azt mindenki szereti megtartani magának. Persze az eredményből lehet visszakövetkeztetni is, amolyan deductio ad... és szerencsére nem reductio ad absurdum. Ilyenként és példaképként álljon itt most kapásból egy Szergej Jeszenyin, vagy egy Marina Cvetajeva. Konkrétumként és élő-jelenkoriként meg mindig visszanyúlok azokhoz a levelekhez, amelyekben Szonda Szabolcs észrevételeket fűzött egy-egy versemhez.

4. Ide ismét behozom Szonda Szabolcsot, de hozom Cseke Gábort is, érettségi előtti élményeimből Csutak Judit tanárnőt, vagy a román nyelven írt verseimet illetően Mihály András tanár urat, és nem szabad kihagynom Borsodi László padtársamat, akivel tulajdonképpen „versileg szinkronban” cseperedtünk. Valamikor 1995 tájékán Pomogáts Bélát kértem – egy ritka sansz találkozó alkalmával – arra hogy „atyáskodjon” akkori verseim felett. Lőrinczi Lászlótól máig őrzök egy többoldalas levelet, amelyben a neki postázott verseimre reagált. A Settima San Pietroból címzett levélben a legbarátibb hangvétellű – a modern formátlan-formát kissé elítélő – elemzéseket olvashattam, tényleg és őszintén bátorított, hogy írjak, mert nem hiába teszem: csak hát ideje lenne már időmértékessé válnom. Ezzel még tartozom neki, emlékének. Abban mindannyian nagyot segítettek, hogy azt az értéket, eredeti villanást, amit adott esetben egy-egy sorom képviselt, ne fullasszam meg túlírással, képzavarokkal, túlkódolással, ifjonti lelkesedéssel, amely arra sarkallt, hogy lehetőleg mindenem beleírjam egyetlen versbe... mintha újabbakra, többre, jobbra esélyem se lenne. Azóta pedig minden lap, nyomtatott vagy digitális fórum, mely lehoz, kritikussom és boncnokom az által, amit lehoz.

5. Igen, a külpolitikai elemzések, konfliktuszónák figyelése, s bár ilyest nem lenne szabad, mindehhez köthető óvatos előrejelzések, amelyek a verseléshez viszonyítva, mindenképp új szerelmek, de szerelmek. De apropó a fentebb megemlített Irán, ez így is működik: miközben a perzsa régiós érdekeket vesézem, megismertem az iráni költészet egyik gyöngyszemét. Ez személyes síkon így élő egész.

6. A második pillér, amire illik és kell is támaszkodni, már ha az ember tanulni akar, mondjuk haladni a korrall, az az olvasó véleménye. Persze nem horgostól, zsinegestől, halászosztól bevenni a dolgot, de figyelni, szűrni, mérlegelni. Ami a címekeket, elismeréseket illeti, erre hadd parafrazáljam don felülírott, di Füliget: megvárom, míg a fő téren megöregítnek gipszben.

7.

Ady András: Mint a lehelet

valaki már megírt
téged, szót-szóra
kapcsolt mint sejt
épít sejtet, sorokban
keringsz, vér ez,
ahogy tinta lüktet
végig egy élő versen,
csontozat ez, ahogy
cím és utolsó pont
gerincén térül-fordul
a szerzemény, meghajol,
törhet vagy felegyenesedhet,
és végül izmok ezek, melyek
akkor is elém löknének, ha csak
félig lennél kész, nem kiteljesedett
versezet és istenné tennél, ha befejezhetnélek,
de valaki már megírt, s legtöbb, hogy valamit
jóként vagy rosszként hozzád tehetek: ez már
nem isteni élmény, nem alkotás de nagy jelen,
a kockázat-építés, ez csak a lakható, vagy lelakható élet

Para Olga

1. Próbálom megismerni a mai magyar költészetet, de semmilyen kialakult irányvonalat nem követek.

2. Rám jellemző az a „skatulya”, amelybe önmagamot gyömöszöltem önként. Ady sorai rám is nagyon illenek: „Vagyok, mint minden ember: fenség, Észak-fok, titok, idegenség”

3. Nem szeretem az átköltést, parafrazálást.

4. A jó tanácsokat meghallgattam, véleményezték többen írásaim: Gúzs Imre, Magyar Lajos, Mészely József, Bogdán László, Cseke Gábor.

5. Nincs

6. Nem vágyok babérokra. Ars poeticám:

Azt hiszem, igaza van Wass Albertnek: Az érzések és hangulatok fontosak, melyek lelkiünket színezik s lelkiünkön keresztül a világot is, amelyben élünk.

Számomra az írás legtöbbször öngyötrő kényszer volt, életem elviselhetetlenül nehéz korszakában igazi Mankó, Mentőöv, csak minél hamarabb kiírni önmagamból az elviselhetetlen Fájdalmat és Gyászt, hogy újra élni tudjak a pótolhatatlan veszteség és sok nehézség ellenére.

Úgy szeretném én is: „megörökíteni, drága / arany és kék szavakkal” (Dsida Jenő) vallani a halállal sem megszakadó szeretetről és hűségről a végzet hatalma elleni tiltakozásul.

7.

Para Olga: Szülőfalum

*„ideköt
idegszálaival a szél,
pamutszálaival a köd,”
(Csoóri Sándor)*

mi vagy te

az első
magamra eszmélésem
fészke

mi vagy te

a belső utca
s a patakocskám
csilingel bennem
ha behunyom a szemem

mi vagy te

a kezdet
az ózondús levegő
e gyönyörű táj (...)

a falu beburkolózva
a sejtés homályába

mi vagy te

a házak hűséges sora
a patakocskám partján
hol estéenként
a lidérc kergetett
s mi gyerekek sikongtunk
vihongtunk
az égig érő
akácfák alatt
belepett a belső utca felvert
szállongó pora
s e boldog gyermekkorban
mezítláb futkároztunk
az esti szürkületben
mi kicsi lánykák
nyakunkba dobott cserebogarakkal
fiúcskák loholtak a
sarkunkban
rohantunk
viháncoltunk
félünk
a lidércektől
akik
csak a képzeletünkben léteztek

este alig tudtam
elaludni
hallgattam a patakocskám csobogását
ez volt az altatószerem

csak erre elaludni
ez a mélységes
gyermeki boldogság
csendje

s aztán mégis hozzá
hűtlen lenni
s mégis mindig
hazavágyni

hallom messze
e három harang
hívogató hangját
az élet sűrűjében

s mint eltévedt
gyerek az erdőben
menni menni mindig
toronyiránt

zengnek-bongnak
e harangok bennem

apám anyám
átlényegülten ülnek
a pici patak partján
az akácfák fölött
egy fellegen

s látom, amint a múltban
árvízkor apám utánam jön
a napközibe
nyakába kap
és visz a megvadult víz partján
a belső utcán
– gyermeki békemenet –
gumicsizmában
az esti szürkületben

mindenki az utcán
nézik a vizet
megbabonázva
apám az utcán lépdel
büszkén
a nagy gumicsizmában
mert hátán a
Jövő

a Jövő várja
hogy leszálljak
s megálljak végre a magam
lábán

s én hűtlen leszek
s mégis halálosan hű
mert a halálhír is itt ér engem
e patak partján

minden fontos dolog
kiindulási pontja
életemnek

innen el
tanulni
ide haza
megérkezni
míg volt ki
hazavárt
apám anyám

ma már csak a
csendbe vesző
boldogság
fészke
e hamvas gyermekkor

a boldogság és a halál szele
itt ér engem
hol legtisztább a levegő

apám szigorúsága
emlékképbe fagyva

aggódó anyám
megtört mosolya
bennem

s a fiam halálhírének
réme ráfagy örökre
az arcomra

s nem tudok szabadulni
fognak az emlékek
láncra vernek

vert szívvel és mégis
újra és újra
fel kell állni
talpra kell
állni

a sírokra virágot
vinni

Emléket hagyni

(Sepsiszentgyörgy, 2017. márc. 18.)

Cseke Gábor

1. Az egész erdélyi költészetet belátni lehetetlenség. Vagyok már annyira begyepesedett, hogy makacsul a saját utamat járjam. Egyéb nem érdekel.
2. Egy skatulyát bárkire rá lehet húzni, lévén, hogy azt nem nekünk, hanem másnak kell megtennie. De hogy segítek, az enyémre talán az illene, hogy „nonkonformistán visszafogott” – magyarán, óvatos duhaj.
3. Mikor hogy. Az irigylendő jó minták, ha tudat alatt is, de hatnak rám.
4. Volt ilyen élményem – és nem volt valami felemelő. De ez maradjon az én titkom.
5. Olvasás, fotóművészet, kalandozások, filmművészet.
6. Az elismerések, ha őszinték, jól esnek. Szerencsére, allergiás vagyok az alaptalan hízelgésre. A kitüntetések pedig zavarba hoznak – nem nekem találták ki őket.

7

Cseke Gábor: Titkok tava

Ott túl a tóvizen
kis semmi szigeten
hol hattyú hordja
főnt fejét
a bozótos lugasban
hol békakórus búcsúztatja
a fakó napot
s hol innen hol onnan
harsan égnék a dallam
a brekegő óda
a vartyogó pofákból

ott túl a tóvizen
a satnya szigeten
a hattyú magánya vigasztalan
miközben
evező csattan
vízpermet fröccsen
titkuktól serceg az alkonyi lég

menekülj evezz hát teljes erőből
sietősen előre
húzzad csak még még
de nem elég
majd beleroskadsz –

de úgy sem elég
– egyszerűen
nem elééééég!

Deák-Sárosi László

1. Igyekszem figyelni, ha megjelenik valami értékes vagy érdekes vers, könyv. Azt azonban nem állítom, hogy irodalomtörténeti pontossággal mindent felkutatok és feldolgozok. Stílusomat illetően saját utat követek, de ez nem öntörvényű. Nem az aktuális irányzatokhoz igazodok, hanem az irodalom egészéhez. Vannak hozzám közelebb álló korszakok és stílusok, például a mértékelt, deákos verselés. A hang, a téma, az életérzés a mai, csak azt saját stílusban dolgozom fel.

2. Természetesen egy öntudatos költőre nem illik semmiféle besorolás, beskatulyázás. Az nem beskatulyázás, hogy nem vagyok bőbeszédű. Nem írok sokat, és nem költök hosszú lírai verseket. Írok azonban epikus verseket, jelenleg épp a harmadik elbeszélő költeményemet. 432, 792 vagy 1056 sor eposznak nem sok, sőt rövidíthetetlenül tömör.

3. Tanácsot versírásban iskolás korom óta nem fogadok el. Ha hibát, logikátlanságot vesz észre valaki, azt belátom és kijavítom. Célzatosan nem építkezem más alkotók eszköztárából, különösen nem egy-két-több adott szerzőből. Írok kipróbált, klasszikus, újmértékes, hangsúlyos, rímes és rímtelen formákban, de saját formákat is kidolgozok. Ha valakinek a versére írok választ, parafrázist, azt tudatosan és felismerhetően teszem, a dialógus szándékával. Időnként írok választ vagy parafrázist klasszikus vagy kortárs szerzők verseire, többnyire felkérésre vagy pályázatra, és érdekesnek találom, ha valami már adott, és lehet ahhoz viszonyulni. A parafrázist is úgy írom meg, hogy egyben önálló is legyen, legalább a megoldások felének újnak kell lennie, és önállóan is érthetőnek kell maradnia.

4. Igen, egy-két tapasztaltabb költőkolléga olvasata adott időnként új értelmezési perspektívát a verseimnek, Jobban tudom utána, mi mindenre kell figyelni, hogy ne értsék félre, vagy még jobban megértsék.

5. Néhány kötelességből kapott feladattól eltekintve mindent lelkesedéssel végzek, mert élni csak így jó, és nemcsak a versírás (alkotás) fontos. Szívesen írok elméleti és elemző értekező prózát is, mert abban is lehet eredetit alkotni. Régebb komponáltam zenéket is, és remélem, majd még fogok.

6. Visszajelzés napjainkban viszonylag kevés van. Kivéve annak, aki nagyon megtervezi saját recepcióját is. Ebben nem vagyok nagyon buzgó, bár szívesen „viszek” magammal társalkotókat is. Jól esik a visszajelzés, különösen a pozitív, de közönség és ítések kedvéért nem váltok stílust és nem leszek termékenyebb.

Deák-Sárosi László: **Óda az 1956-os dokumentumfilm-felvételekről**

/Mivel 2017. április 30-áig tart az 1956-os emlékév, egy, e témába tartozó verset mellékelek. Ez a vers több jelenséget is ábrázol, amelyekről a fentiekben írtam ön-elemző módon. Egyrészt klasszikus időmértékes vers (hexameter); Buda Ferenc hasonló tematikájú versének alapján írtam a szerző tiszteletére szervezett alkotótáborra, de önállóan is értelmezhető. Idézek is benne olyan költőtől, akit tisztelek (Márai Sándor), illetve megjelenik benne az elemzői-ismeretterjesztői hang is, mivel tanult szakmám szerint filmtörténész, filmesztéta vagyok./

*

Félszáz s még tíz éve ezüstnitráton, a filmen,
Gyúlékony kockán lobbannak az emberi árnyak.
Nap szórt fényt bő kézzel a sok szem-szív kamerának
Október közepén nyolc napra, az ősz aranyában.
„Itt az idő” – eljött a palackpostán ez az érzés,
Néma tanúkként mozdulnak meg a vásznon a szemcsék.
„Talpra magyar” – értjük már szájról Sinkovits Imrét.
Látjuk, amit látott nagy költőnk szobra a téren,
Bem s a ledöntött Sztálin: mily tengernyi az ember,
Hogy válik nemzetként eggyé újra tömegnép,
S mint a szelíd szellőből lesz a vihar s a szabadság.
Nem félt Pesten, sem Buda utcáin kamerájuk:
Zsigmondé, Szótsé, Badalé. Se Kovács, se Mikó nem
Álltak, amíg dübörögve haladt a tömegnek az árja,
Szemben az ávósok s oroszok puskája s a tankja.
Láttatták, a vörös csillag mint porba zuhant le,
S szívéből metszették elsőként ki a zászlón.
Corvin-közben, ahol megszállók már menekültek.
Majd nagy haddal megfordulva a „mind”-re kilóttek.
Őrzi pokolkő, míg lesz fény és ember a Földön,
Hogy mozdulnak a szemcsék úgy, mint angyali szárnyak.
Fénybe bevésve marad meg örökre a tény s az igazság,
Tett a viláért: „Népek Krisztusa” ez, „Magyarország”!

(Megjelent a Magyar Napló 2016. októberi számában)

Albert Csilla

1. Muszáj őszintének lennem: sosem voltam naprakész a kortárs költészetben. Valójában nem is tartom magam költőnek. Egy „civil’ vagyok, aki néha ír egy verset... A Káfé Főnixen kívül más fórumon nem is jelentek meg verseim, és persze fantasztikus, hogy itt megmutathattam magam. Nem vagyok öntörvényű – ahhoz túl szabálykövető sokszor a költemény, ami a tollam alatt születik, és nem is született túl sok. A Káfé Főnix verseit szeretem, sokra tartom, de amúgy nem mindennapi foglalatosságom a kortárs költészetben tájékozódni. Hogy egyébként mit gondolok ma a költészetéről – hát erről szól az erre az alkalomra írt versem..

2. Nem tudom... Én azt hiszem, nem vagyok mindig költő, csak néha. Akkor sokféle tudok lenni. Hagyományos, komplex, racionális, lírai, spontán...

3. Örülök, ha értő szemek nézik, olvassák a verseimet. Azt hiszem, szívesen vennék tanácsokat, de ehhez nagyon esetlegesen verselek. Sok költőt szeretek – biztosan hatnak rám, de én nem tudom megítélni, hol köszönnek vissza.

4. Azt gondolom, volt már értő szemek közelében versem – főleg a Főnix virtuális lapjain. Nagy ritkán kaptam visszajelzést, például a Gyereksirató című versemre, aminek nagyon örültem, mert egy olyan költő írta, aki nálam sokkal elkötelezettebben ír, és nagyon szeretem őt olvasni a Főnix-en. Természetesen a szerkesztői döntés, hogy egyáltalán idevaló-e a versem, egyfajta minősítés is.

5. Nem vagyok rajongó típus – szemlélődő vagyok. Oly kevés dolog mozgat meg, de ha verset olvasok az osztályomnak, az mindig nagyon jó. Biciklizni is az – főleg ősszel. De azt hiszem, a rajongást mint állandó hajtóerőt nem ismerem.

6. Ebben egyre szkeptikusabb vagyok. Igazából drámaíróként ért el egy országos siker. Azóta eltelt hat év – a színpadokon, sok jó darab mellett, fájóan értéktelenek kapnak vastapsot. Az enyém nem tudja áttörni egy színidirektor ajtaját sem. A tehetség csodálatos adomány, de hogy ne maradjon magánügy, hát ahhoz nem árt szerencsésnek lenni. Mindig jólesik az elismerés, ha látom, hogy valakire hatottam, de mit tagadjam, ebben is mostanság elég szkeptikus vagyok. „És akkor mi van?” – ezt a kérdést egyre nehezebben nyelem vissza...

7

Albert Csilla: A költészet

Mostanában a költészetet
én úgy képzelem el, mint Margaritát:

szép, csendes, tűnődő és távoli.
Persze a ruhája remek szabású,
hol szűk, hol nagyon is bő, de a lényeg,
hogy összességében tökéletes.
Nem mintha érdekelné... Estelente
megmosakszik a fénylő csillagokban,
aztán kiül szárítkozni a napra,
egészen pontosan a Világpadra.

És néz. Nem folyik bele, nem marad ki.
Csillagporos lába a földet éri,
s annak betontól kérges lelke forrón
és alig láthatóan lódul egyet.
Persze a keze is csillagporos,
amivel a pad fatestét simítja.
Mennyi repedés, és mennyi bevéselt
üzenet hegesedett már bele
azóta, hogy nyüvi a „rongyos élet”!
S mégis megpihen, aki arra téved.

Szóval ez a decens, csodálatos
nő csak ül. Talán emlékezik, talán vár.
Sokan mellé huppannak, de úgy tetszik,
hogy meg se igen látják, vagy ha mégis,
nincs erejük beszédbe elegyedni.
Egy ilyen zárkózott nőt szóra bírni
amúgy is sokba lenne. S menni kéne.
Egyszer időben hazaérni végre.
S ekkor arca az árnyékból kihajlik,
szépsége felviharzik, szinte robban,
rámosolyog az éppen indulóra,
és az a perc égi szkafanderében
lebegve megtorpan. „Hová megyek?”
kérdi sután, boldogan-szomorúan.
„Leülök kicsit” – magyaráz zavartan,
„azt sem nagyon tudom már, mit akartam...”

„Mennem kell” – mondja aztán tétován.
A nő bólint. Így van ez: menni kell.
„Látlak még?” – kérdi amaz indulóban
száraz, fakó szél tolja már odébb.
Mögötte zöld örvénnyel jön az Élet,
sós hullámában minden semmivé lesz.

Majdnem minden. Mert Margarita lépked,
hínáros, iszapos, nedves ruhában,
s készülődik már, hogy értem és érted
megmosdjon csillagban és holdsugárban.

Ferencz Imre

1. A mai erdélyi költészet olyan, mint amilyent az erdélyiek megérdemelnek. Mint ahogy eddig is voltak, most is vannak kitűnő erdélyi költők, és vannak persze közepesek és sereghajtók is... Az összmagyar irodalmat figyelemmel kísérem, főleg antológiák révén tekintem át az évi keresztmetszeteket, de a kimagasló teljesítményeket, az új könyveket meg is vásárolhatom ma már a helyi, csíkszeredai könyves üzletekben. Próbálok a magam útját járni.

2. Nem érzem magam bőbeszédűnek, sem visszafogottnak, sem provinciálisnak, sem titokzatosnak. Tömör, szabatos szeretnék lenni, és hiteles. Egy helyből és egy időből van hozzáállásom a világhoz, mondanivalóm a világról. A skatulyát mások találják ki és illesztik bele az embert...

3. Jó tanácsot, jó észrevételt, kritikát szívesen elfogadok. A költészet eszköztárából csupán annyira van szükségem, amennyi elégséges ahhoz, hogy a mondanivalómat megfogalmazzam. Mások bőrébe bújni, szerepet játszani, parafrázálni csak ritkán...

4. Verseimről eddig azok írtak kritikát, akikkel személyes kapcsolatban vagyok és akiknek könyvet adtam. Természetesen jó érzés más szemében magunkat meglátni, mint gerendát... Szükség van arra, hogy az ember a kívülálló perspektívájából is lássa magát...

5. A költésen kívül a szobrászat is érdekel, foglalkoztat. Faragok, voltak kiállításaim is.

6. A közvetlen környezet, a megélt helyzetek inspirálnak, mondhatni sokszor kiváltják belőlem a verset. Elismeréseket kaptam ugyan, jól estek, viszont nem érdekelnek különösebben a díjak... Adják... És ahhoz, hogy adják, nyüzsgögni kell, kapcsolatokat teremteni, szerepelni stb. Klikkek vannak, szekértáborok. Egymást sokszor a hátukon viszik reflektorfénybe. Az évek során a Nobel-díjjal kapcsolatosan is kételyeim támadtak. Az biztos, hogy amit nem reklámoznak, az nincs is. Akit nem tüntetnek ki, az nem is él. Ebben a viszonylagosságban talán az a kitüntetés, ha elfelejtenek kitüntetni...

7

Ferencz Imre: Keserédes

1.

Hazám te édes te keserű
becsmérelnek téged a költők
vádolnak pocskondiáznak hisz
telnek-múlnak az emberöltők

s te felemelkedni az égis
nem tudsz jóllehet igyekszel
mivel nehéz kibontakozni
a viharos ellenszélben

korábban dicsérték nyakra-főre
lihegő pártos ripőkök
mostanában alpári módon
besároznak útszéli költők

úgy látszik divat ismét
nálunk a közéleti líra
csak éppenséggel nem úgy
ahogy azt Ady Endre írta

2.

Szólásszabadsága a szájszaga
attól a görény receptet ír
Csömörön is megcsömörlesz tőle
disznóság amin vastag a zsír

mert nem repül a sült a szájba
lázad a csürhe a csőcselék
szabadság és demokrácia
úgy látszik nekik ez nem elég

3.

Édes hazám láthatod itt
a gyűlölet osztja a lapot
szép számban vannak próféták
csak soknak az erkölcsse kopott

édes hazám nincsen katonád
a postás behívót nem hozott
sok itt aki követelőzik
hogyan te fizessél nekik adót

édes hazám savanyú a szőlő
sok poétád hát azért szomorú
adjál nekik vigaszdíjat is hát
ha elfogyott a babérkoszorú

2017. február

Fekete Vince

1. A mai erdélyi költészetet úgy látom, mint nagyjából a magyarországit, mintha egy nagy mezőn lennénk (csak mi egy másik kaszálón), ahol minden virág úgy hajt, virágzik, nő, fejlődik, illatozik, ahogy szeretne, ahogy neki tetszik. A körülmények megvannak rá, és ugyanolyanok: szél, napfény, eső stb. Talán annyi különbség van, hogy az itteni „szérű” egy kicsikét hagyományosabb fekvésű/termésű, összevetve avval, ami a Vajdaságban, a Felvidéken van/születik, napjainkban, teszem fel. Vagy odakinn, a nagy magyaron. (Szérűn, kaszálón!) És természetesen követem, nagyon is, hogy mi történik odakinn, minden „irányvonal” érdekel. A költészet pedig fejlődik, állandóan alakul, változik. És mégis mindig ugyanaz. Ezért lehet abszolút mai, kortárs egy több száz éves költői alkotás. Az irányvonalak „követése” (fészbuki értelemben!), tehát ismerete, számon tartása nem zárja ki azt, hogy abszolút öntörvényű legyen valami. Mondjuk a te utad. Csak másképp lesz az.

2. Skatulyába nem mi zárjuk magunkat, hanem kívülről zárják, erőltetik bele az embert, úgy gondolom. Természetesen azt szeretném, ha nem illene semmilyen skatulya rám, de ez nem azt jelenti, hogy nincs az ember valamelyikben, hogy nem próbálnák meg beskatulyázni ilyenbe vagy olyanba. Titokzatos? Visszafogott? Nyilván ezek jók volnának. Mennének. De ha bárkit megkérdezzük, senki nem mondja majd azt, hogy ő provinciális, élhet attól provinciában, és lehet attól provinciális is, csak tudja, érzi, hogy ez, költészetre értve: nem jó, illetve nagyon rossz. De mi is vajon a provincia? És hol van? Kint? Bent? A fővárosban is lehetsz provinciális, és a végeken is lehetsz nem az. A világirodalomhoz képest pedig Budapest, a centrum is csak egy provincia.

3. Elfogadni is elfogadok, meríteni is merítek. Át is formálok, parafrázálok is, ha kell. A magyar költői hagyományt egy nagy-nagy épületnek tekintem, amire megpróbálja rárakni, vagy megpróbálja beépíteni a maga szerény téglácskáit az ember. Használjuk ezt a hagyományt, élünk vele, viszonyulunk hozzá. Építünk rá. Beépítünk abból a mienkbe is, ha úgy látjuk jónak.

4. Volt, persze. És hasznos (is) volt. Megtörtént, hogy – az ő szemével látva a verseimet – egy teljes versszakot elhagytam az egyik versemből. Mert rájöttem, hogy igaza volt. (Ezt a verset csatolom is, mutatóban.) Volt olyan is – sokszor –, amikor nem úgy láttam, gondoltam, ahogy azt írták rólam, vagy velem kapcsolatban. Kevés ilyen volt, és nagyjából az elején. És volt olyan is, amikor kedves, jószándékú írás volt a recenzensé, nem tendenciózus. De eléggé mellément.

5. Nyilván van. (Bár ezt a költés szót nem nagyon szeretem. Gyermekkorom falusi kotlója jut eszembe róla, ahogy átszellemülten üldögél a tojásokon a szobában, a jó melegben, aztán időnként kidobják az udvarra, a dolgát elvégezni. És hát a kotlós nem is költ mindig, az év minden szakában. Hanem évente egyszer, s általában

tavasszal.) Ha rajongással művelek egyáltalán valamit, az – nyilván – az olvasás. De ezt sem rajongással inkább, hanem nagyon szívesen, örömmel teszem. Az olvasás az egyik. A másik, az a bóklászás a természetben, erdőn-mezőn, hegyen-völgyön, falun, az egyszerű falusi környezetben, de akár városban is, ebben a kisvároskában. Napi egy-másfél órát megyek, de olyan is van, hogy többet is. Leginkább pedig azt szeretem, amikor csak úgy lehetek, a csendben, mondjuk egy falusi udvaron, egy hegyen, egy dombon, egy völgyben, az erdőn, háborítatlanul, senki által sem zavartatva. És ne legyen se telefon, se semmi kütyü, és üldögdélni a fűvön, vagy az asztal mellett az udvaron, egy diófa alatt, és nézni a szélesen kiterjedő medencét, körben a hegyeket-völgyeket, hallgatni a szelet, a fák susogását, a levelek remegését a szellőben, bámulni a felhőket stb. Időnként pedig hátramenni a kertbe, felszedni az almát, körtét, szilvát, leszedni az uborkát, paradicsomot, kaszálni, gereblyézni, ilyesmiket csinálni, mondjuk pihenésképpen.

6. Van, aki/ami igen, Van, aki/ami nem. Vannak inspiráló helyzetek, emberek, olvasók, olvasói visszajelzések. De a díjak, elismerések is jóleső visszacapcsolások, hogy jól megy, vagy nem megy hiába a szekér. Nyilván az is számít, hogy kitől, kiktől, honnan jönnek ezek. Hogy egy röpke pillanatra el is higgyem nekik. Persze, ezektől azért teljesen nem ájul el az ember. Ha meg igen, az nagy baj. Mert addigra már teljesen új dolgok, könyvek, új munkák foglalkoztatják. Újabb célok, ötletek, megvalósításra váró, megírásra váró gondolatok. És soha nem lehetsz száz százalékban biztos abban, hogy amit ezután leírsz, az milyen lesz: egyszerű rutinmunka, jó, nagyon jó, kitűnő, nagyvers, nagyköltészet, maradandó? Stb. De ettől is szép és ettől is érdekes ez az egész „költés”.

7

Fekete Vince: A távolodó...

A gyümölcsökben még arany nap kering,
De díszei már hullnak lassan a kertnek,
Tarlott bokrok, száradt kórók, röpkülő,
Lebegő ökörnyalak, s a pirosodó almák
Mellett már rozsdásan virítnak a sárga,
Barna, rózsaszín, rőt- és aranyszínű levelek.

Ó, balzsamos nyári illatok, virágoktól
Terhes, rózsás kicsi kertek, zengedező
Zephyr, messzire tovaillant symphonia!
A füzes komor fái alatt, a völgyben, a
Malomárok elvadult bozótjain, kusza
Növényein néma homály borong...

Akár a dombokon szemben, a kiégett
Oldalak, felperzselt kaszálók tikkadt
Terein, a hegy boltozatán is sötétkék
Ködök ülnek, tarló közt fúj a szél a
Mezőn, s a pásztorok a legelőkről a
Nyájakkal a komor földekre jönnek,

Hol nemrég még madarak víg dala
Hallott, s most minden oly szomorú s
Kiholt. Ó, a szárnyas idő hogy elrepül!
Tesznek-vesznek az emberek a kertben,
A mezőkön, a szántóföldeken, kint a
Gyümölcsösökben, behordnak, gyűjtnek

Télire, s úgy hagyják pihenni tavaszig
A földet. Teszek-veszek én is a kertben,
Az udvaron, karókat tépkedek a földből,
Paradicsom, uborka, tök elszáradt inait
Gyűjtöm, holt virágok barna tetemeit
Hordom halomba, mindent, mi lassan

Elenyész, pedig alig észleltük nektárját,
Zsenge virágját ajkunkkal alig illettük,
S még alig virult ki frissen, színesen, tarkán,
Illatozva, és máris átadja magát a földnek.
Ó, a szárnyas idő! S tűnő szárnya!
S minden míve! S minden az ég alatt!

Laczkó Vass Róbert

1. Sokkal izgalmasabbnak tartom a személyes találkozást egy-egy verssel, mint a költészet irányvonalait szárazgatni. Reménytelen vállalkozás lenne: több arra érdemes mű születik szűkebb környezetünkben is, mint amennyit az ember tiszta lelkiismerettel megemészthetne. Ha némelyikükkel valamiért közelebbi kapcsolatba kerülök, inkább elmondom másoknak is, ehhez minden bizonnyal jobban értek. Ebből következik, hogy írni sem tudok úgy, hogy valahová tartozni kelljen.

2. Énekbeszédben gondolkodom. Ez amolyan szakbarbárság nálam: az életem jelentős részét színpadon töltöm, nem tudok elvonatkoztatni ettől írás közben sem. Hallom a szöveget...

3. Kellő tisztelettel és mértéktartással miért ne jöhetne jól egy-egy utalás, ötlet vagy intertextus, ami mások fejéből pattant ki? Tanácsot is jó megfogadni, ha nem tesz erőszakot a szándékon, amivel egyáltalán leülünk verset írni.

4. Legutóbb egy zeneszerző barátommal vitattam meg egy szövegemet, hogy tovább gondolhassa azt, amit leírtam, ezúttal zenében. Érdekes csörte volt, soha jobb kritikust!

5. Igen. A színpad legalább annyi tartalommal tölti fel az embert, és egy sor közös vonás is van a két foglalatosság között.

6. Nem tudom, kitől származik a bonmot, de lényeglátó: díjat az kap, akinek adnak. Jólesik, nem kell tagadni, de nem is leszünk tőlük okosabbak. Akit az ilyesmi motivál, nyilván meg sem érdemelte. Az olvasók visszajelzései sokkal izgalmasabb dolgok, bár nem szokás őket „mutogatni”. Nem is azért vannak!

7

Laczkó Vass Róbert: Paripa-dal

betörtél mint egy büszke mént
bigott karámod foglyaként
galoppolás a sorsom
felgöngyölített héthatár
a pálya körbe-körbe jár
terhed mint nyeretget hordom

szemellenzővel félvakon
rágódhatok az abrakon
ennyivel megelégszel

a hám a hátamhoz tapad
verejték helyett vér fakad
viselhetetlen ékszer

körülkerített pusztaság
az otthonunk s e formáság
hamis tökéletesség
nyakam köré szorult hurok
vezényszavakra fordulok
na most ügetni tessék

hiába vágatnék veled
nekünk a száguldás helyett
a díszlépés a tempó
tüzünk belülré költözött
mint egy átfestett fal mögött
szilaj da vinci-freskó

betörtél mint egy vad csikót
így kell nekem hamvába holt
parázson áthaladni
konok fejem tán felszegem
de nem tudok csak félszegen
igádban megmaradni

Koosán Ildikó

1. Mióta intenzívebben foglalkozom orvosi szakmám mellett az irodalommal, írok, fordítok és könyveim jelentek meg az utóbbi tíz-tizenöt évben, kezdem átlátni jobban, hogyan is alakul ez a „különleges kifejezőmód” az egyéneknél és úgy általában. Mivel szoros az erdélyi kötődésem, igyekszem megismerni az ottani költők, írók munkáját is. Figyelem az erdélyi irodalmi folyóiratokat és az anyaországba áttelepültek publikációit. A téma és a forma egyaránt érdekel. Lehet, hogy elfogult vagyok, de az erdélyi költészet véleményem szerint mindig élen járt és kiválóságok sokaságát adta a magyar irodalomnak. A mai költészet természetesen magán viseli a kor és a politikai helyzet jellemzőit, akár onnan, akár innen nézve, mégis különleges hangulatot, érzésvilágot, természet-szeretetet közvetít, és ez jól felismerhető. Láng Gusztáv: Kivándorló irodalom c. tanulmánykötetében a nemzet fogalmát a magyarságtudathoz kapcsolja, és erkölcsi kategóriaként definiálja. Ettől, szerinte „az erdélyi irodalom sajátos «termékenyítő eszmét» tudhat magáénak, ettől lesz az erdélyi magyar alkotó «erdélyi író», ettől olyan magas fokú írásaikban az identitás dominanciája.” /Idéző kiemelés tőlem/. Ma úgy látom, ott még kevésbé felkapott a nyugaton oly nagyon favorizált minden formai megkötöttség nélküli ú. n. prózavers.

Úgy néz ki, hogy a költészet az utóbbi években és várhatóan az eljövendő időkben is gyökeresnek mondható átalakuláson megy át, igyekszik a kötöttségektől megszabadulni új, lezserebb formát, tartalmat keresni, új szavak, kifejezések használatával új perspektívát adni az értékeléshez szerzőnek, olvasónak egyaránt. A kortárs szerzők egy része versformák helyett történet-centrikus megfogalmazással szorítja keretek közé az írást. A napokban hallottam nyilatkozni egy jó nevű költőt arról, hogy még a metaforákat is tudatosan kerüli, a fontosabb mondandója nyomatékát a szöveg ismétlésével adja meg. Azokat a költőket, akik szavak, kifejezések egymás alá írásával alakítanak ki pillanatképeket, úgy érzem, meg kell érteni, alkalmazkodnak a korhoz, a rohanó életmódhoz, ami egyre kevésbé engedi meg az elmélyülést a tartalom átéléséhez.

A klasszikus költészet híve vagyok. Aki verset ír, annak kell, hogy legyen ideje, és elvárása maga felé, hogy mondandóját megfelelő formában és tartalommal adja elő. Volt, hogy négy-öt, vagy több szinonimáját kerestem meg egy-egy szónak, míg az odaillőt megtaláltam. Persze, rám is hatással van az újszerű. A közvetlenség, a pátoznélküliség, az érhetőség ebben a változatban mind-mind előnye a továbbadható gondolatnak.

2. Kissé romantikus alkat vagyok, és ezt az írásaim is tükrözik. Az érzélem kifejezése hozzátartozik ehhez a műfajhoz, persze módjával. Ennek a látásmódnak a felismeréséhez nekem elég sok idő kellett. Leginkább a természetről, a visszavágyásról és az elesettek helyzetéről írok. Az elején sokat küszködtem a tömörítéssel, hogy kevés szóval elmondjam a lényegét.

3. Kétségkívül hatással vannak rám a mai igényeket jobban kielégítő leegyszerűsített versek, versformák. A fiatalok ezt művelik, ezt értik jobban. Egyfajta lázadás ez a régi „megcsontosodottal” szemben. Írok ilyen verseket is. Parafrazálni, más gondolatába bújni és továbbgondolni: igencsak kivételesen szoktam.

4. Tíz-tizenkét éves koromtól írogatok és élvezem, hogy dallama van a versnek. Senkinek nem mutattam. Az első kísérletre már érett fejjel került sor. Hivatalból egy konferencián vettem részt, összeismerkedtem Láng Gusztáv irodalomtörténésszel, neki említettem, hogy vannak verseim. Több alkalommal szakított időt, átnézte, kifogásolta, dicsérte, oktatott. Hasznos tanácsokkal látott el az első könyveimet kiadó Balázs Tibor kiadóvezető, és fordítások ügyében az ő javaslatára fordultam Cseke Gábor költő-műfordítóhoz. Sok hibámra rámutattak.

5. Az íráson kívül a fotózás nyújt valamiféle meglegedettség-érzetet. A magam szempontjából hasznos ténykedésnek, jó időtöltésnek tartom. Különösen a makro fotózás érdekel, a színek képesek elvarázsolni.

6. Eléggé zárkózott, magamnak való vagyok. Tudom, mi az, amit szeretnék megvalósítani és azt igyekszem is elérni. Közel tíz éve járok egy irodalmi asztaltársasághoz Budapestre, heti gyakorisággal. Versismertetések, megbeszélések vannak, az is alakít. Az elismerések jobbra és többre ösztönöznek. Ebben a felolvasások, könyvbemutatók közönségének is része van.

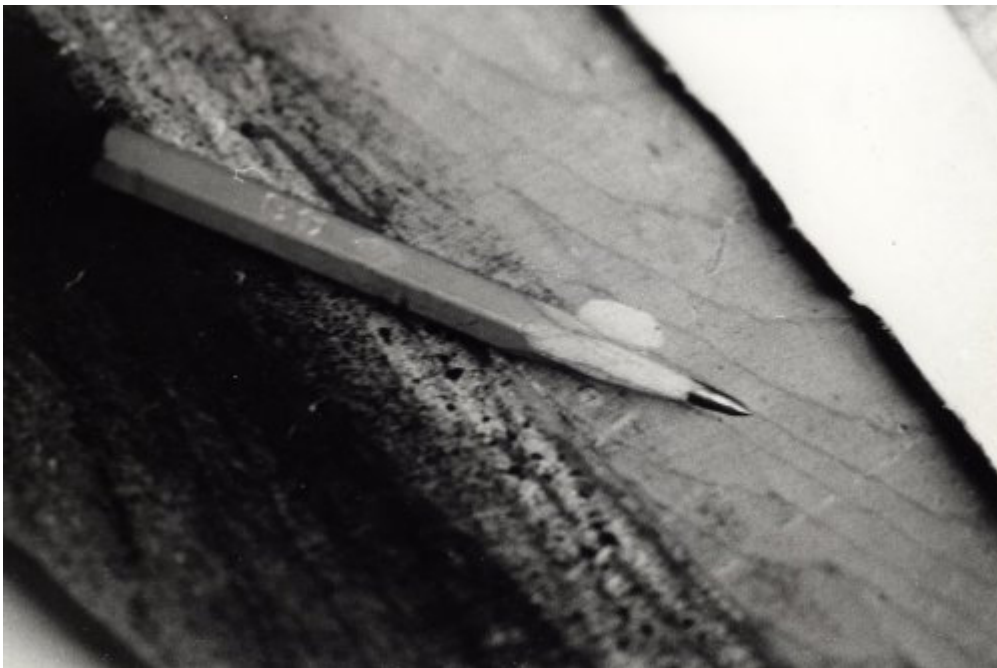
7

Koosán Ildikó: Megszületőben

várok egy kezdő mondatot
a tényről
ami bennem kavarg,
még éjszaka is, feszít, bök,
véredényeimben mintha
gyónás-kényszer áramolna,
nem tud kitörni, amorf,
amőbamódra váltakozó,
súlypontját innen oda teszi át,
mozdul kicsit,
s azután tovább;
érezem, vitát folytatna vélem
az érzés meg az értelem,
miközben fel-felvillanó
körvonalképben faragják

jövendő alakját a gondolatnak
felismerhető-élesen;
s én,
ahogy anya bölcső fölé hajolva
figyeli,
gyermeke ujjá mint görbül ökölbe,
kapaszkodna a levegőbe,
reflex-ritmusú gyöngyszemek,
jelbeszéd-zsengék,
– ennyi telik most tőle –
gurulnak elő -térbe’, -időbe’,
a szó hangbimbós ágait fuvallat
rezegteti, játékmadár forog;
várja,
előbuknak a hangok, hangsorok,
s beszélni fog;
így várom,
legyen kiáltás, ének
a benti káoszból,
sorokba szedhető indulat,
szülessen végre
v e r s.
/Helyén kivérzett seb marad./

2017 március

Füzesi Magda

1. Sajátos helyzetben vagyok, ugyanis a Szovjetunióhoz került szülőföldem, Kárpátalja magyar ajkú olvasóihoz nemigen jutottak el az erdélyi költészet gyöngyszemei. Az én korosztályom alkotói, a mostani 60-70 évesek a klasszikus magyar irodalomból táplálkoztak, és azt gondolom, ez meg is látszik írásainkon. Sokszor és sokan hangoztatták, hogy nem kellene regionális irodalomban gondolkodnunk, de írásainkat általában szűkebb környezetünk ihleti, így hát tetten érhetők bennük a felnevelő szülőföldön szerzett benyomások. Jómagam második házasságom révén néhány évvel ezelőtt Kolozsvárra kerültem, így az erdélyi inspirációk is fellelhetők verseimben. A kérdésre válaszolva: ha én nem is, de meglátásom szerint a mai erdélyi költészet igyekszik lépést tartani az összmagyar irodalom irányvonalaival. Én a magam útját járom, még akkor is, ha ez az út egyenes, és nincsenek rajta hajmeresztő hajtűkanyarok.

2. Azt olvastam magamról, hogy szűkszavú, itt-ott provinciális vagyok (e jegy kialakulásának történetéről fentebb már szóltam). Ami a skatulyát illeti: többen leírták, hogy költészetem fő erőssége az egyszerűség és természetesség, a látvány és látomás közötti egyensúly (bármit is jelent ez...).

3. Nem merítek más alkotók költői eszközeiből. Újításként, ha a téma indokolja, néha a szabadvers-formát választom. Egy-két parafrázálás található a verseim között, de azoknak is megvan a történetük: akkor éppen ezekben az írásokba rejtettem az érzelmeimet.

4. Mint minden költőnek, nekem is volt több olyan élményem, hogy egy-egy írásom avatott kritikus bonckése alá került. Érdeklődéssel olvastam, mikor mit is gondoltam, és óhatatlanul eszembe jutott az Arany Jánosnak tulajdonított szállóige: „*Gondolta a fene...*” Az is előfordult, hogy egy versemet aktuálpolitikai plakátversként „tálalták”. Egy aprócska példát hoznék fel erre: a „*Sirályok az Ungon*” című vers 1986-ban született, abban az évben, amikor a Szovjetunió Kommunista Pártja XXVII. kongresszusát tartotta. Az említett versben van egy ilyen versszak, hogy „*Az Ung rohan. A köveken / az apró habok is vacognak. / A sirályok – huszonheten – / rongyos álmokba kapaszkodnak.*” Később visszahallottam, hogy egy irodalomórán ezt a verset úgy tanították, hogy a költő a pártkongresszus fontosságára célzott vele, azért szerepeltetett a versében éppen huszonhét sirályt. A valóság: „saját szemüleg” láttam, hogy az Ung folyón, közel a parthoz huszonhét sirály üldögélt egy korhadt fatörzsön, meg is számoltam őket, és végiggondoltam, hogy az adott időben ők is idegenbe szakadtak.

5. Az újságszerkesztés az, amit a „költéshez” hasonló rajongással művelek a mindennapi életben. Pár éve költözködéskor előkerült egy gyermekkori „folyóiratom”, kézzel írva, fehér cérnával összevarrva. Valamikor 9-10 éves korom körül „szerkeszthettem”. Kedvenc verseimet, híres emberek újságból kivágott fényképeit, meg közmondásokat, szólásokat írtam bele. 1961 körül születhetett a „hírlap”, mivel Jurij

Gagarinnak, az első űrhajósnak a fényképe is belekerült. Közbevetőleg: annak idején szülőfalumban az űrutazást mint eseményt a józan paraszti ésszel gondolkodók így nyugtázták: „*Gagarin a Hódba / nincs kenyér a bótba*”... Földijeim megelégedtek a Holdra szállást, és talán azt is, hogy még hosszú évekig nem lesz kenyér az üzletekben. Valószínűleg már ekkor kiválasztott engem az újdondász pálya. Érettségi után, sikertelen egyetemi felvételit követően a járási nyomdába kerültem. Hatévi nyomdászokodás után meghívtak a járási lap szerkesztőségébe, ahol végigjártam a számléltér: voltam korrektor, tudósító, rovatvezető, a kétnyelvű (magyar és ukrán) lap magyar kiadásának felelőse, két és fél évig az újság főszerkesztője, aztán nyugdíjas, majd lapalapító: 2005 nyarától 2015 nyaráig szerkesztettem a budapesti székhelyű Kárpátaljai Hírmondó című folyóiratot. Utódom megtisztel azzal, hogy továbbra is kikéri a véleményemet és jelenleg is lelkesen olvasom a kéziratokat, de már nem úgy szeretem a lapot, mint a szülőanyja, hanem úgy, mint a nagyanyák szeretnek: örömmel, de felelősség nélkül...

6. Legfőbb kritikussaim lányom, Mester Magdolna, akinek az Intermix Kiadó gondozásában prózavers-kötete is megjelent, és vejem, Elbe István, aki kultúrtörténeti tanulmányokat publikál. Elsőként olvassák írásaimat, és mivel ésszel és szívvel bírálják, el szoktam fogadni a javasolataikat. A kitüntetésekéről: szülőfalum, a kárpátaljai Nagyberég 2015-ben díszpolgári címmel tüntetett ki, ami számomra mindennél fontosabb, merthogy tudvalevő, általában senki sem próféta a saját hazájában. Ez az elismerés egyfajta hozzáállásra kötelez: kárpátaljai magyar vagyok, ezt mindig és mindenütt büszkén vállalom.

7

Füzesi Magda: Sirályok

Míg köröznek a híd alatt –
alamizsnával megdobáltan –
még a lelkük is felszakad
egy-egy elnyújtott sikoltásban.

Az Ung rohan. A köveken
az apró habok is vacognak.
A sirályok – huszonheten –
rongyos álmokba kapaszkodnak.

Néha egyikük felkiált.
A tengert látja elmerengve.
És elsodorja a határt
a szilaj vizek végtelenje.

Parafrázis

(Kosztolányi Dezső: Édes Anna)

Kóbor madár kiált felém.
Ott jajgat a dermedt tűz körül,
hol szállástalan lelkek dideregnek.

Honnan való bennem e rémület?
Hiszen ha felnégyelnének...
Tavaszi földbe temetnének,
virágok szirmán felragyognék,
pillangóként repülnék hozzád,
gyenge testemmel
megzörgetném ablakodat,
éjféli tánra kerekednék,
gyertyád köré tekerednék,
küszbödön hullna le fejem...

* * *

Bolond, ki épít cifra házat,
tán inkább szemfedőt vegyen:
a rügyekből nem lesz virág,
sosem lesz zölddel ékes ág.
Csak zizegnek a bogarak,
nem szállnak fényes ég alatt.

Benő Attila

1. A divatok követése valamilyen mértékben önmagunk feladását jelenti, mert valami másnak akarunk megfelelni, nem a valódi önmagunknak, nem a belső készítésnek. Vagy úgy is mondhatnám, ahogy Ralph Waldo Emerson, amerikai költő és esszéíró fogalmazott: „az utánzás öngyilkosság”. Más szárnyaival csak vergődni tudunk, mert vagy túl súlyosak vagy túl könnyűek nekünk.

Ezért inkább a belső készítésre próbálok figyelni, és nem egy ideiglenes és gyorsan változó elvárásrendszernek megfelelni. Azt hiszem, pusztán azért nem érdemes verset írni, hogy ezáltal elismerést szerezzünk, és így próbáljuk erősíteni az ingadozó önbizalmunkat. Ha pusztán azt szeretnénk, hogy megbecsüljenek, elismerjenek, akkor ezt más módon is elérhetjük.

2. Azt hiszem, inkább szűkszavú vagyok a versírásban. Rendszerint szigorúan kihúrom az utólag fölöslegesnek érzett sorokat. A tömény verseknek vagyok a híve, azoknak, amelyek újraolvasásra készítetnek, amelyek nem pusztán formai csilingleléssel akarnak hatni.

A skatulyázás és kanonizálás a kritikusok és elméletírók dolga. Ami mélyen személyes és hiteles, nem igazán skatulyázható, csak bizonyos felszíni jegyek alapján látszik egy költészet egyszínűnek, címkézhetőnek. Mert – amint tudjuk – minden egyéniség és minden alkotó megismételhetetlen, „egyedüli példány”.

3. Közvetlen tanács ritkán alkalmazható. A remekművek tanácsolnak – közvetett módon: a példájukkal.

Amit olvasok, akarva-akaratlanul hat rám, de nem törekszem a jónak látszó megoldások átvételére, alkalmazására.

A minden áron való újításnak nem vagyok híve. A költészet nem evolúció, és nem technikai fejlődés.

4. Igen, volt olyan élményem, hogy meglepődtem, hogy egy-egy költőtársam vagy egy kritikusom olyan értelmezési lehetőséget látott meg a versemben, amire magam nem gondoltam. De ez természetes, hogyha a vers nyitott az értelmezések számára. No meg tudjuk, hogy a költő és az olvasó együtt alkotja a verset.

5. Igen, a nyelvünk kutatását, vizsgálatát is szeretettel és örömmel végzem. Nyelvünk gazdagságát, sokszínűségét, a szavak ízét és hatását költőként és nyelvészként egyaránt értékelem. A két perspektíva eltérő, de kiegészíti egymást.

6. A pozitív visszajelzések elégtétellel töltenek el, de amint jeleztem, nem ezek indítanak versírásra. Vallom Rilkével együtt, hogy a jó vers belső szükségyszerűségből fakad. Azt gondolom, csak akkor érdemes írni, ha másként nem tehetünk.

Benő Attila:
(Váróterem Helsinkiben)

A váróterem ablaküvege
visszatükrözi a belső falak
reklámait, és látni hagyja
a kinti utak fémkorlátait.

Ismerős helyzet.
Élednek a déjà vu álmaid.

A kint és a bent kettős képzavara ez.

Komán János

1. A magyar költészet bányáinak egyik bányásza vagyok. Szinte minden bányatulajdonos bányájában fölfedeztem egy-két, néha több értékes vagy értékesebb aranyrögöt, amelyet érdemesnek tartottam szemügyre venni, értékelni. Az egyik legfontosabb értékelési szempontom szerint a megtalált kincs világosan tükrözi önmagát, nem kell gondolkodnom azon, hogy mit is akar mondani nekem, mert világosan tudatja velem, mint ahogy a legegyszerűbb, kevésbé szakértő keresgélő is észreveszi azt, hogy ez egy nagyon szép aranyrög, amit másoknak is meg kell mutatnom, mert valamilyen érzést ébreszt bennem a hitelességével, a sugárzásával, a formájával, a természetességével. Sajnos, ritkán bukkanok ilyen értékes kincsekre.
2. A tömör, művészi közlést szereti ez a költészet. Iparkodom, hogy megfeleljek ennek az elvárásnak.
3. Költőink érzést éltető alkotásai, költői írásművészetünk legsikerültebb darabjai voltak és lesznek a példaképeim.
4. Avatott esztéta még nem vette szemügyre legjobbnak tartható költeményeimet.
5. A helytörténeti kutatás szinte kiegészíti, néha fölváltja az irodalom felé hajló tevékenységem.
6. Mindenekelőtt magam szórakoztatom, amikor félrevonuló magányomban írogatok, miközben néha arra gondolok, hogy hátha másoknak is örömet szerezhetek. Nem foglalkoztatnak az olvasók visszajelzései, de jólesett, amikor megdicsérték egy-két írásomat.

7

Komán János: Fiatalító álmok

Mindenütt kedves angyalok:
 ha látom, forr a vérem.
Nem hiszem azt, hogy meghalok,
 és jó e hittel élnem.

Ha néha vele álmodom,
 gyerekkoromban járok.
Viszik, viszik a táltosom
 fiatalító álmok.

Pedig ez kedves tévedés –
tudom, de nem sajnálom.
Mecáfol minden ébredés:
legalább legyen álmom.

Gazdag ajándék énnekem,
ennél többet sem kérnék.
Úgy éltem le az életem,
mintha én mindig élnék.

G. Szabó Ferenc

1. A mai erdélyi költészetet kirakat költészetnek nevezném. A városban van egy hatalmas kirakat. A kirakat tartalma mindig ugyanaz. A vásárló, mivel más kirakat nincs, – és nem azért nincs, mert nem lehet, hanem azért mert nem engedik, – annak tartalmával megelégszik. Nincs más alternatíva. Sajnos. Nézzük csak az erdélyi irodalmi lapokat. Ugyanazok a szerzők, ugyanaz a stílus, semmi változás. A változás csak annyi, amikor az egyik lapban közölt költő a másik hónapban a másik lapban közöl. Egy kalap alatt van az egész. Mindez olyan, mint amikor a vidéki házamból bemegyek sepsiszentgyörgyi tömbházi lakásomba. Tehetem, a kulcs nálam van. Szóval az erdélyi irodalmat egy kis vagy nagyobb csoport kisajátította. Épp ezért nem követek semmi új irányvonalat, csak a régi arcokat, s ez nem más, mint Farkas Árpád, Kányádi Sándor, Czegő Zoltán stb. A káeftés jelenkori költőket is olvasom. Van néhány értékes, akinek a falkán kívül lenne a helye.

2. Én vagy Írok valamiről, vagy nem Írok. Az biztos, hogy nem vagyok bőbeszédű, provinciális, titokzatos sem. Ha írok, nem az írás kedvéért teszem.

3. A jó tanácsokat, s azokat is csak azoktól, akiket kedvelek. Sokat olvastam-olvasok. Nincs tudomásom arról, hogy más alkotók eszközeit saját alkotásom valamelyikébe beleolvastottam volna. Fogalmam sincs, hogy történt-e vagy nem ilyen. Ami biztos: – Soha nem úgy írtam verset vagy prózát, hogy azelőtt elolvastam volna egy idegen verset vagy prózát.

4. A valódi kritikus az én vagyok. De ha már válaszolnom kell, és kell, a válaszom: Nem.

5. Az olvasás.

6. Hazudnék, ha most azt mondanám, hogy olvasóim visszajelzései nem érdekel, hisz tulajdonképpen az olvasó az egyik legfontosabb elem az egészben. Hisz egyedül az olvasó pozitív visszajelzése az, ami biztat a további folytatásra. A többi függelék.

7.

G. Szabó Ferenc: Eljön az a nap

Amikor örvendünk a fák árnyékának
És nem a másik vak szeme vigasztal
Úgy élünk majd, mint az apró bogarak.

Érezni fogjuk az illatokat
Megértjük a csend gondolatait
Nem vágyunk piramisok rejtett kincsei után
Együtt rajzolunk gyerekmosolyokat.
Nem leszünk foglyai sebzett önmagunknak
Végre meglátjuk egymás szívét
Zavaros vad vizek között
Egy egyszerű vers lesz végső szigetünk.

Szerkesztették: B. Tomos Hajnal, Cseke Gábor

